

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ČESKO-NĚMECKÝCH AREÁLOVÝCH STUDIÍ A GERMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

OSOBNOST RAKOUSKÉHO VYSLANCE FERDINANDA MARKA
V ČESKOSLOVENSKU A PROFIL JEHO POLITICKÝCH RELACÍ
VE 20. A 30. LETECH 20. STOLETÍ

Vedoucí práce: PhDr. et PaedDr. Marek Šmíd, Ph.D.

Autor práce: Michaela Klofáčová

Studijní obor: Evropská teritoriální studia – ČR a německy mluvící země

Ročník: 3

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 11. května 2015

.....
Michaela Kľofáčová

Děkuji mému vedoucímu bakalářské práce PhDr. et PaedDr. Marku Šmídovi, Ph.D. za cenné rady a odbornou pomoc, zejména při orientaci v hledání nepublikovatelných zdrojů ve Státním archivu ve Vídni. Mé poděkování patří též Janu Chládovi za poskytnutí literatury z Akademie věd České republiky a Kláře Martínkové za rady při překladech německých odborných termínů.

ANOTACE

Studie se zabývá osobností rakouského vyslance a diplomata Ferdinanda Marka v Praze a proměnami jeho osobnosti v souvislosti s politickými relacemi v období 20. a 30. let 20. století v kontextu mezinárodně-politického vývoje meziválečného Československa. Cílem práce je nejen analýza a popis činností rakouského vyslance v Praze, s ohledem na charakter diplomatických a osobních zpráv své mateřské instituci - Státnímu úřadu pro zahraničí ve Vídni, ale také rozbor historického kontextu tohoto období na území střední Evropy včetně Československa. Práce vychází z dosud nepublikovaných pramenů Rakouského státního archivu ve Vídni (Österreichisches Staatsarchiv Wien) a četné německé, rakouské a české literatury. Práce je vypracována v českém jazyce.

Klíčová slova:

Ferdinand Marek; Československo 1918-1938; První Československá republika; československo-rakouské vztahy.

ANNOTATION

The study focuses on the personality of the Austrian envoy and diplomat Ferdinand Marek in Prague and the changes of his personality in connection with the political relations in the 1920s and 1930s in context of the international-political development in Czechoslovakia between the wars. The aim of the work is the analysis and description of activities of the Austrian envoy in Prague, with regard to the character of the diplomatic and personal reports to his maternal institution – the Federal Ministry for Foreign Affairs in Vienna. The other focus is the analysis of the historical context of this period in the area of Central Europe, including Czechoslovakia. The work comes out of the reports of the Austrian State Archives (Österreichisches Staatsarchiv Wien), which have not been published yet. Many German, Austrian and Czech literary sources were also used. The work is written in the Czech language.

Keywords:

Ferdinand Marek; Czechoslovakia 1918-1938; The first Czechoslovak Republic; Czechoslovak-Austrian relations.

OBSAH

ÚVOD	7
ANALÝZA OSOBNOSTI RAKOUSKÉHO DIPLOMATA FERDINANDA MARKA A PROFILU JEHO POLITICKÝCH ZPRÁV Z ČESKOSLOVENSKA	8
Mládí a studium	8
Po studiích.....	8
První světová válka	9
Dráha diplomata.....	10
Rodina a blízké okolí	11
Kontakty s Edvardem Benešem	12
Markovy finanční těžkosti	13
Československo-rakouské vztahy po první světové válce	18
Saint-Germainská dohoda.....	19
Schůzka E. Beneše s K. Rennerem v lednu 1920	22
Na přelomu 10. a 20. let.....	25
Markova cesta do Prahy.....	26
E. Beneš a jeho postoj k Maďarsku	27
Malá dohoda	28
Lánská smlouva	30
Druhá polovina 20. let	32
Locarno	35
Briandův plán.....	39
Tardieuův plán	41
Od roku 1933	42
Konec diplomatické kariéry.....	43
Po roce 1945	44
Markův skon	45
ZÁVĚR	46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	48
SEZNAM PŘÍLOH.....	53
PŘÍLOHY	54

ÚVOD

Bakalářská práce se bude zabývat osobností rakouského vyslance v Praze Ferdinanda Marka, a to z osobního i politického hlediska. Toto téma jsem si vybrala proto, že jsem se chtěla zabývat tématem spojeným s mezinárodními vztahy.

Jedná se o historickou práci, která je tvořena jedním velkým celkem a je zpřehledněna nadpisy s určitou tematikou.

Cílem této práce je seznámit veřejnost s touto osobou. Popis této osobnosti je zasazen do historického kontextu meziválečného období na území střední Evropy, který má nemalý vliv nejen na vytvoření jeho osobnosti, ale také na politické relace spojené s touto dobou.

Pro svoji práci jsem čerpala z českých, německých a rakouských publikovatelných i nepublikovatelných zdrojů. I toto byl jeden z důvodů absolvování programu ERASMUS v Německu. Bohužel ani Univerzita v Augsburgu nedisponovala informacemi o tomto tématu. Mými zdroji byly tedy zejména literatura z Historického ústavu Akademie věd v Praze, dostupná německá literatura a především nepublikovatelné zdroje Státního archivu ve Vídni.

Jádro práce představuje rozbor pramenů Státního archivu ve Vídni, kde jsem strávila několik dní. Jedná se o soubor sedmi kartonů pro období let 1918-1938, z nichž se tématu bezprostředně dotýká přibližně 4.000 dopisů. Domnívám se, že se mi podařilo obsáhnout veškeré potřebné informace a předkládám čtenáři komplexní práci. Studie by mohla být samozřejmě bohatší na faktografii, kterou F. Marek psal své mateřské instituci, což by však značným způsobem přesahovalo požadavky kladené na tento typ kvalifikační práce.

ANALÝZA OSOBNOSTI RAKOUSKÉHO DIPLOMATY FERDINANDA MARKA A PROFILU JEHO POLITICKÝCH ZPRÁV Z ČESKOSLOVENSKA

Mládí a studium

Ferdinand Marek se narodil dne 25. ledna 1881 v Karlíně u Prahy.¹ V Praze jeho otec tehdy pracoval jako úředník na železnicích,² tudíž zde F. Marek navštěvoval německou obecnou školu. Později chodil do školy v Terezíně a navštěvoval i české gymnázium v Litoměřicích a v Kolíně, kde složil maturitu s vyznamenáním. Poté vystudoval Právnickou fakultu na Universitě Karlo-Ferdinandově v Praze³, svá studia dokončil na univerzitě ve Vídni.⁴ Studia ve Vídni zakončil doktorátem v roce 1904.⁵ V návaznosti na tyto faktory byla dána jeho předurčenost ke spojení mezi Čechy a Němci. Ta se potvrdila hned po ukončení studií při nástupu do zaměstnání.⁶

Po studiích

Od května 1904 do prosince 1906 pracoval F. Marek jako koncipient na finančním ředitelství ve Vídni.⁷ V roce 1906 začal pracovat jako úředník Obchodní a živnostenské komory v Brně.⁸ Vykonával zde svědomitě různé funkce, také se od roku 1912 stal

¹ Tehdy byl Karlín samostatné město a byl považován za největší předměstí Prahy. Byl založen roku 1817 na Špitálském poli. Pojmenován byl podle manželky císaře Františka I., Karolíny Augusty. Chvilu po Markově narození, v roce 1920 se ale připojil k Praze. (MÍKA, Zdeněk. *Karlín: nejstarší předměstí Prahy*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2011. ISBN 978-80-85394-80-1.)

² MILLER, Daniel Edward. *Forging political compromise: Antonín Švehla and the Czechoslovak Republican Party, 1918-1933*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press. ©1999. ISBN 0822940914, s. 286.

³ Univerzita v Praze, založena českým a římským králem Karlem IV. dne 7. dubna 1348, nesla od poloviny 17. století název Universita Karlo-Ferdinandova. V roce 1920 byl tento název přejmenován na původní, Universita Karlova. (ZÁBOJ, Horák. *Církev a české školství*. Praha: Grada, ©2011. ISBN 978-80-247-3623-5, s. 187.)

⁴ STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947*. Praha: Archiv AV ČR. 1995, s. 23.

⁵ MILLER, Daniel Edward. *Forging political compromise: Antonín Švehla and the Czechoslovak Republican Party, 1918-1933*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, ©1999. ISBN 0822940914, s. 286.

⁶ KÁRNÍK, Zdeněk: Fenomén Marek. (Nad osudy rakouského diplomata úzce spojeného s životem první republiky). Opava: Slezská univerzita. 2007. ISBN 978-80-7248-448-5, s. 425.)

⁷ STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947*. Praha: Archiv AV ČR. 1995, s. 23.

⁸ KÁRNÍK, Zdeněk: Fenomén Marek. (Nad osudy rakouského diplomata úzce spojeného s životem první republiky). Opava: Slezská univerzita, 2007. ISBN 978-80-7248-448-5, s. 425.

vedoucím tajemníkem.⁹ Zažil zde i okamžik související s instalací Moravského česko-německého paktu.¹⁰ Prožil ale také formování koaliční spolupráce na české straně, jež naznačila i budoucí osudy vládních konstelací první republiky. Bylo evidentní, že na tom měly podíl jeho jazykové znalosti němčiny a češtiny.¹¹ Neuměl jen výborně německy a česky, ale ovládal i angličtinu, francouzštinu a italštinu.¹² I Edvard Beneš (1884-1948) se později několikrát zmínil, že nikdy neměl při rozhovorech s F. Markem pocit, že hovořil s cizím diplomatem.¹³

První světová válka

Po vypuknutí první světové války, dne 30. července 1914 narukoval F. Marek do válečných služeb, s funkcí záložního důstojníka. Dne 1. listopadu 1914 byl převelen do funkce nadporučíka. Od listopadu 1915 byl F. Marek opět převelen v rámci válečné mobilizace na rakousko-uherské ministerstvo obrany do Vídně, jako referent a vedoucí skupiny pro kožený průmysl. Bylo pravděpodobné, že se zde setkal s řadou Čechů a Slováků, protože právě Vídeň byla v této době místem střetů všech českých a slovenských politiků. Bylo tedy možné, že byl možná tehdy seznámen s politikem české reprezentace, kterou formoval vlivně Vlastimil Tusar (1880-1924).¹⁴ S pozicí kapitána revize sloužil od 1. listopadu 1917.¹⁵

⁹ STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947*. Praha: Archiv AV ČR, 1995, s. 23.

¹⁰ Neboli Moravské národní vyrovnání spočívalo v dohodě českých a německých politiků na Moravě o přerozdělení sil v zemském sněmu na základě národnostního klíče. (PRAMORAVIA: Moravské vyrovnání [online]. ©2013. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://promoravia.blog.cz/1306/moravske-vyrovnani>.)

¹¹ KÁRNÍK, Zdeněk: Fenomén Marek. (Nad osudy rakouského diplomata úzce spojeného s životem první republiky). Opava: Slezská univerzita. 2007. ISBN 978-80-7248-448-5, s. 425.

¹² STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947*. Praha: Archiv AV ČR, 1995, s. 24.

¹³ HOUSKA, Ondřej. *Rakušan v Praze. Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938*. [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹⁴ Uznávaný tehdejší politik, pocházel také z bilingvní rodiny a byl pravou rukou jednoho z triumvirátů české politiky Bohumíra Šmerala. Byl nejspíše také prvním člověkem, se kterým byla konzultována vhodnost výjezdu F. Marka do Prahy. (KÁRNÍK, Zdeněk: Fenomén Marek. (Nad osudy rakouského diplomata úzce spojeného s životem první republiky). Opava: Slezská univerzita. 2007. ISBN 978-80-7248-448-5, s. 425- 426)

¹⁵ Österreichisches Staatsarchiv Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, 13 pers/33, zpráva Ferdinanda Marka, Praha 28. 6. 1933.

Dráha diplomata

Po vzniku Československa po roce 1918 byl F. Marek jmenován rakouským zástupcem v Česku. Byl vyslán do Prahy tehdejším rakouským státním tajemníkem pro zahraniční věci Otto Bauerem (1881-1938), který hledal vhodného kandidáta na tuto pozici a F. Marek mu byl doporučen Violou Brodovou (1884-?).¹⁶ Od roku 1922 mu začal náležet nejvyšší titul v diplomatickém světě – vyslanec.¹⁷ Právě zde odstartovala Markova dlouhá diplomatická kariéra, se kterou jsou úzce spjaty jeho dopisy a zprávy adresované do Vídně.

Náročnou funkci zastával F. Marek po dobu celého meziválečného období. Poukazovalo se na to, že se pohyboval v české i německé společnosti velmi elegantně a nic ho nepřekvapilo, což bylo výsledkem jeho vzdělání a prvotřídní výchovy.¹⁸ Svůj post si udržoval do konce první rakouské republiky, tedy do 12. března 1938, kdy německá vojska vtrhla do Rakouska, a F. Marek byl nucen z tohoto důvodu z funkce československého vyslance odejít. Rakousko přestalo být suverénním státem a F. Marek ztratil svůj post.¹⁹ Za dobu jeho funkce se podařilo F. Markovi i přes velké obtíže vybudovat, upevnit a udržet přátelské československo-rakouské vztahy.²⁰

¹⁶ Viola Brodová byla sestřenicí Hedwigy Brodové, ženy F. Marka. O. Bauer dříve často navštěvoval dům Brodových ve Vídni a tak získal kontakt na F. Marka. (STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947*. Praha: Archiv AV ČR. 1995, s. 23.) V. Broda pocházela z rodiny Pabst. (STADLER, Friedrich. *Vertriebene Vernunft II*. LIT, ©2004. ISBN 3-8258-7372-2, s. 706.)

¹⁷ Šlo o hodně, jelikož byl pozměněn status Rakouska (Deutschösterreich bylo zamítnuto a Rakousku připadl nový název Republik Österreich), začal vznikat nový neutrální stát a diplomatické styky byly žádoucími. (KÁRNÍK, Zdeněk: *Fenomén Marek. (Nad osudy rakouského diplomata úzce spojeného s životem první republiky)*. Opava: Slezská univerzita. 2007. ISBN 978-80-7248-448-5, s. 425.

¹⁸ HOUSKA, Ondřej. *Rakušan v Praze. Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938*. [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹⁹ WIRTH, Maria. *Christian Broda: eine politische Biographie*. [online] Wien: Vienna University Press. 2011. ISBN 3899718291, s. 42.

²⁰ STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947*. Praha: Archiv AV ČR. 1995, s. 24.

Rodina a blízké okolí

F. Marek byl za svůj život jednou ženatý. Jeho ženou se stala Hedwiga Marková (1881-1964).²¹ Měli spolu dvě děti – Hanse Georga,²² který se narodil dne 26. června 1908 v Brně a dceru Elisabeth, narozenou dne 12. ledna 1915 ve Vídni.²³

H. Brodová, později Marková, která pocházela z židovské rodiny Brodových. Tato rodina měla velmi vysoké postavení a byla intelektuálně a průmyslově zaměřená.²⁴ Rodiči Hedwigy byly Engelbert Moritz Broda (1844-?), továrník obchodující v sektoru cukrovarnictví a Helene Bauer (1879-?).²⁵ Měla 4 sourozence, Rudolfa,²⁶ Ernsta,²⁷ Gretu²⁸ a Emmi.²⁹

I přesto, jakého původu byla H. Marková, nešlo poznat povýšenosti. Její komunikace byla na úrovni, nedělala rozdíly mezi sociálními skupinami, dokázala se bavit s každým na stejné úrovni a o všech tématech, včetně politických, a to bez jakýchkoli emocí a zloby. Působila tak velmi uklidňujícím dojmem a lidé v jejím okolí ji měli rádi za její klidnou povahu a vyrovnané vystupování.³⁰

Dcera manželů Markových Elisabeth Marneggová (1914-2003) vzpomínala na to, jak se její matka Hedwiga vyžívala v nekonvenčních hovorech s různými typy lidí.³¹ V jednom z rozhovorů se o ní vyjádřila takto: „*Napomáhala jim k tomu svérázným organizováním společnosti u stolu, kdy vedle československého ministra usadila jeho*

²¹ WIRTH, Maria. *Christian Broda: eine politische Biographie*. Wien: Vienna University Press. ©2011. ISBN 3899718291, s. 42.

²² Hans Georg Marek se stal spisovatelem. Mezi jeho díla patří: *Kleine Geschichte der dramatischen Literatur, Der Schauspieler im Lichte der Soziologie* nebo *Kleine Theatergeschichte*. (ANDERSEN, Carl. *Theologie und Kirche im Horizont der Antike*. Hardcover, ©2009. ISBN 978-3110216424, s. 133.

²³ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, 13 pers/33, zpráva Ferdinanda Marka, Praha 28. 6. 1933.

²⁴ ŠESTÁK Miroslav a Emil VORÁČEK, *Evropa mezi Německem a Ruskem. Sborník prací k sedmdesátinám Jaroslava Valenty*. Praha. 2000. ISBN 80-7286-021-6, s. 285.

²⁵ WIRTH, Maria. *Christian Broda: eine politische Biographie*. Wien: Vienna University Press. ©2011. ISBN 3899718291, s. 40.

²⁶ Sociální demokrat, sociolog a univerzitní lektor po univerzitách např. v Curychu, Harvardu nebo Paříži. (odkaz z: WIRTH, Maria. *Christian Broda: eine politische Biographie*. Wien: Vienna University Press. ©2011. ISBN 3899718291, s. 40.).

²⁷ Ernst Broda byl promován právník, který si prošel spoustou zajímavých zaměstnání například v oboru finanční prokuratury, ministerstva války nebo spolkového ministerstva vnitra. (odkaz z: WIRTH, Maria. *Christian Broda: eine politische Biographie*. Wien: Vienna University Press. ©2011. ISBN 3899718291, s. 41.)

²⁸ Nejmladší členka rodiny. (odkaz z: WIRTH, Maria. *Christian Broda: eine politische Biographie*. Wien: Vienna University Press. ©2011. s. 43.).

²⁹ Tamtéž.

³⁰ ŠESTÁK Miroslav a Emil VORÁČEK, *Evropa mezi Německem a Ruskem. Sborník prací k sedmdesátinám Jaroslava Valenty*. Praha. 2000. ISBN 80-7286-021-6, s. 285.

³¹ Tamtéž, s. 286.

nesmlouvavého parlamentního oponenta z řad levicových sociálních demokratů, vedle výrazně profilovaného Čecha usadila výrazně profilovaného Němce apod.“³²

Po roce 1930, za více než deset let diplomatické kariéry, poznal F. Marek mnoho politických osobností a zahraničních diplomatů. Někteří byli dokonce jeho blízkými přáteli. Mezi ně se dal zařadit i československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk (1850-1937)³³ a ministr zahraničních věcí E. Beneš.³⁴

Hedwiga psala deníky, v nichž popisovala E. Beneše. Byly publikovány pouze částečně, neboť byly velmi intimní. Dcera Elisabeth tedy deníky na počátku 70. let přepsala na stroji a vytáhla z nich kulturní a politické události. Zbytek byl uschován v soukromí a nebyl publikován.³⁵

Celá rodina se scházela společně s E. Benešem. E. Beneš měl F. Marka i celou jeho rodinu velmi rád. Byli si blízcí a scházeli se pravidelně, protože si rozuměli, měli neustále o čem mluvit a měli toho hodně společného.³⁶

Kontakty s Edvardem Benešem

Edvard Beneš byl jedním z nejvýznamnějších představitelů meziválečného období a prvního i druhého československého odboje. Byl ministrem zahraničí, předsedou vlády a druhým československým prezidentem. Je považován za rozporuplnou osobnost.³⁷ V letech 1921-1922 působil ve funkci československého předsedy vlády. V letech 1919-1935 zastával funkci předsedy parlamentu. Byl spoluzakladatelem, místopředsedou, členem Rady a předsedou organizace Společnosti národů.³⁸ S Rumunskem a Jugoslávií

³² Rozhovor E. Kubů s paní Elisabeth Marnegg-Wallerstein z 11. března 1997 v jejím vídeňském bytě. (ŠESTÁK Miroslav a Emil VORÁČEK, *Evropa mezi Německem a Ruskem. Sborník prací k sedmdesátinám Jaroslava Valenty*. Praha. 2000. ISBN 80-7286-021-6, s. 286.)

³³ T. G. Masaryk byl politik, sociolog, historik, filosof, státník, poslanec říšské rady a profesor Univerzity Karlovy. Byl prvním prezidentem Československa, v letech 1918-1935. Poté byl vystřídán E. Benešem. Byl sedmáctkrát navržen na Nobelovu cenu míru. Je po něm pojmenována Masarykova univerzita v Brně. Je bezprostředně považován za nejvýznamnější osobnost českých a slovenských dějin. (KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938). Díl třetí. O přežití a o život (1936-1938)*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-119-1, s. 774.)

³⁴ ŠESTÁK Miroslav a Emil VORÁČEK, *Evropa mezi Německem a Ruskem. Sborník prací k sedmdesátinám Jaroslava Valenty*. Praha. 2000. ISBN 80-7286-021-6, s. 286.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ RANDÁK, Jan. *Dějiny českých zemí*. Praha: Knižní klub. 2011. ISBN 978-80-242-3205-8, s. 280.

³⁸ Společnost národů, předchůdce OSN, byla mezinárodní organizace koncipovaná v průběhu první světové války a ustavená 19. června 1919 společně s Versaillskou smlouvou. Zakládajícími státy byly vítězné státy Dohody a jejich spojenci, dohromady 26 států a čtyři britská dominia. Sidlo bylo v Ženevě, mezinárodní soud v Haagu. Cílem organizace byla demilitarizace poválečného světa, udržení světového míru a zabránění před dalšími konflikty. Byla ukončena poté, co se jí nepodařilo zabránit zahájení druhé světové války. (ŠTĚTINA, Jiří. *Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích*

uzavřel obrannou spojeneckou smlouvu, tzv. Malou dohodu. Později se orientoval i na Francii.³⁹ V roce 18. prosince 1935 byl zvolen hlavou státu, čtyři dny po abdikaci T. G. Masaryka.⁴⁰

S E. Benešem se F. Marek dorozumíval v souvislosti s úředními věcmi francouzsky, i přesto, že E. Beneš mluvil plynule německy a F. Marek, jak již bylo zmíněno, plynule česky.⁴¹ E. Beneš měl s F. Markem spoustu společného. Například to, že oba vydrželi na svém postu několik let přes střídající se vlády. F. Marek zastupoval rakouské zájmy na rakouském zastupitelském úřadě v Praze téměř 20 let, E. Beneš pracoval na postu ministra zahraničních věcí 18 let. Markova žena tak mohla poznat mnoho osobností politického světa a navázat s nimi díky vytrvalému působení svého muže blízký kontakt, což jí mimochodem těšilo. S E. Benešem tak navázala asi nejbližší vztah ze všech politických osobností. Jejich vztah byl plný důvěry, pochopení a respektu. Neznamená, že když E. Beneš a H. Marková měli odlišný názor na politické události jako rozpad habsburské monarchie a uspořádání Evropy, že se nerespektovali a neuctívali. Naopak v denících Hedwiga uváděla, že měla pochopení pro Benešův postoj k rozpadu Rakouska, i když ona byla vždy Rakušankou a tou též zůstala.⁴²

Markovy finanční těžkosti

Téměř celý život trpěl F. Marek finančními problémy, na které také poukazoval ve svých dopisech. V této podkapitole, spojené s jeho osobními problémy, jsem se zaměřila na analýzu řady dopisů, ve kterých psal právě o svých financích, resp. finančních nedostacích.

F. Marek vysvětloval tuto nepříjemnou situaci tím, že úřady ve Vídni podceňovaly ekonomické poměry v Praze a dokládal na příkladech (výpisy, tabulky, účtenky), že jeho diplomatický plat nestačil na vyžití. Hájil se tím, že žil velmi skromným životem, nicméně ani to mu nepomáhalo žít na důstojné úrovni. Schůzky s diplomaty a politiky,

a katastrofách. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4578-7, s. 28.) Hlavním iniciátorem vzniku této organizace byl americký prezident Woodrow Wilson. (KAZIMOUR, Ivan. *Edvard Beneš bez adorace*. ©2015.

³⁹ ĀANOVSÁ, Zuzana. *Osobnosti druhé světové války*. Praha: Naše vojsko, 2014. ISBN 978-80-206-1480-3, s. 44.

⁴⁰ KLIMEK, Antonín. *Vítejte v první republice*. Praha: Havran, 2003. ISBN 80-86515-33-8, s. 262-264.

⁴¹ HOUSKA, Ondřej. *Rakušan v Praze. Rakušan v Praze: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938*. [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

⁴² ŠESTÁK Miroslav a Emil VORÁČEK, *Evropa mezi Německem a Ruskem. Sborník prací k sedmdesátinám Jaroslava Valenty*. Praha. 2000. ISBN 80-7286-021-6, s. 286.

kteřé byl v rámci své náplně práce povinen podnikat i se svojí ženou Hedwigou, ho dostávaly do těchto finančních problémů.

Na jeho finanční starosti lze pohlížet dvěma pohledy. Na jedné straně může být velmi těžké pochopit jeho situaci, druhá strana by v něm mohla vidět člověka, který zneužívá rakouské úřady. Těžko lze posoudit, zda byly jeho finanční nároky oprávněné či ne. Neustále opakoval, že žil skromným životem, na druhou stranu si ale mohl dovolit služebnictvo, chodit na drahé večere a odívat sebe i svoji rodinu do drahých šatů, jak za chvíli zmíním v doložených dopisech.

Ráda bych předložila pár dopisů z této oblasti, které podkládají jeho finanční nedostatky. Dopisy byly určeny především Státnímu úřadu pro zahraničí ve Vídni v průběhu celých dvou desetiletí, kdy F. Marek působil v Praze jako diplomat.

V dopise ze dne 15. prosince 1919 žádal F. Marek náhradu za reprezentační výdaje: *„Protože oficiální vztahy mezi rakouskou delegací v Praze a československou vládou, stejně jako mezi delegací a dalšími diplomatickými misemi v Praze jsou od nynějška v pohybu, a podepsaný se vrací z reprezentativních příležitostí ze strany členů vlády a je pozván od šéfů cizí delegací ke schůzce, vyplývá nutnost, za určitých okolností vydat také odtud taková pozvání. Kvůli této okolnosti, kdy podepsanému nebyly přiřknuty žádné reprezentativní příplatky, takové náklady spojené s pozváním však patří společně s úředními závazky ke stávajícím povinnostem, zdvořile žádám, abyste mi povolili k všeobecnému ujednání této otázky vyúčtování nynějších nákladů a jejich náhrady z úřední kasy. První případ byla malá večere, k 4 chodům, kterou jsem dal na oplátku za opakovaná pozvání německému zmocněnci, profesorovi Sängerovi dne 2. prosince v Hotelu 'Modrá Hvězda'. Náklady na jídlo činily 291 Kč. Prosím svolení, abych si směl tuto částku uhradit z úředních peněz.“*⁴³

Dne 9. března 1920 poslal F. Marek dopis, ve kterém předložil své poplatky s paušální částkou, která činila 42 204 Kč ročně. Uvedl, že jeho žádost o započítání si v služebním zájmu uhrazené reprezentační výdaje z 8. ledna téhož roku byla dne 26. února zamítnuta: *„Kvůli tomuto novému řádu mých příjmů, je to pro mě nevýhodnější než doposud, přesto právě teď, po oficiálním uznání rakouského velvyslanectví v Praze a po úspěšné akreditaci mé osoby, reprezentační výdaje, kterým se nelze vyhnout, nutně potřebuji zvýšení.“*⁴⁴ Jak nevýhodný byl pro F. Marka tento nový systém, je uvedeno ve

⁴³ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, zpráva vyslanice Ferdinanda Marka, Nr. 14. 637., Praha 15. 12. 1919.

⁴⁴ Tamtéž, Zl. 10. 533/res., zpráva F. Marka, Praha 18. 12. 1920.

srovnání. Veškeré příjmy a výdaje rozpočítal a připomněl také své výdaje za byt, které činily od prosince 1919 nově 1000 Kč, tzn. 12 000 Kč za rok, jelikož začal žít s rodinou. Předtím, když žil odděleně od rodiny, činily jeho výdaje za bydlení 250 Kč. F. Marek se dostal na konečný měsíční plat 3517 Kč, ze kterého vyloučil 1000 Kč na byt: „*Je jisté, že na současné poměry na domácnost se ženou, dvěma dětmi a služebnictvem, je to málo.*“⁴⁵ Tvrdil, že v tehdejších životních poměrech téměř žádný státní úředník nevyšel se svými příjmy, a že byl přinucen během své služební doby v Praze přijít o značné částky svého jmění, protože byly jeho příjmy nedostatečné.⁴⁶

Jeho jmění, které bylo uloženo ve Vídni, dosahovalo před válkou velmi atraktivní hodnoty, později ovšem ztratilo kupní sílu v důsledku jeho vysokých životních poměrů, což doložil v dopise ze dne 9. března 1920⁴⁷: „*Nemohu kvůli nynějšímu stavu měny zde plně uplatnit ani úroky tohoto jmění, ani jeho možné realizované části. A teď se přidají zvláštní pražské poměry, které mi uloží náklady relativně větší, reprezentační výdaje spojené pouze s mou pozicí. Masaryk, Tusar, Beneš, ministr obchodu Heidler, atd. pořádají pravidelně velké slavnosti, na které je diplomatický sbor s dámami zván. V odpovědi na tyto slavnosti se konají částečně menší pravidelné čaje, částečně velké slavnostní recepce na francouzském, anglickém, americkém, jugoslávském apod. velvyslanectví. Jsem vždycky zván se svou ženou a těžko se mohu vyhybat dalším společenským akcím, plesům, slavnostním představením v divadle, kam jsme osobně zváni, a kterých se účastní ostatní diplomati. Protože právě společenské momenty jsou u diplomata ty, ve kterých může za určitých okolností nejvíce a nejužitečněji pracovat, nemusím nijak zvlášť zdůrazňovat, a proto také věřím, kromě ohledů na prestiž bych se neměl takovým společenským akcím vyhybat. Je tedy samozřejmé, že jako vedoucí rakouského velvyslanectví v Praze nemohu tato pozvání nechat nezodpovězená a budu nucen uspořádat kromě pravidelného slavnostního dne, dvě nebo tři větší supé⁴⁸ nebo slavnost pro diplomaty a zdejší ministry a politiky. Pokud ale Státní úřad pro zahraničí tento můj názor schválí a názor je, že v zájmu služby a shody bych měl s cizími delegacemi a místními oficiálními společenskými kruhy – v podstatě se to přirozeně sluší pro zástupce malého státu – držet krok, tak naléhavě prosím, abyste mi toto držení*

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Jměním myslel zejména cenné papíry (ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, 15289, zpráva vyslance Ferdinanda Marka, Praha 9. 3. 1920.)

⁴⁸ Supé je jiný výraz pro večeři.

kroku také napůl materiálně umožnili, mé dosavadní služební příjmy nesnížili a nadále mi povolili vyúčtování v zájmu služeb uskutečněných reprezentačních výdajů.“⁴⁹

F. Markovi přišla odpověď na tento dopis dne 12. března 1920. Státní úřad pro zahraničí uznal, že příspěvek pro F. Marka musí být zvýšen do takové míry, aby byl schopen dostát svým nevyhnutelným společenským závazkům patřičným způsobem: „*Protože československý ministr disponuje služebním příjmem kolem 50 000 Kč, vyrovnal by se onen příjem rakouského diplomata zvýšením příspěvku ze současných 5 000 Kč na 12 000 Kč ročně hornímu celkovému platu československých ministrů.*“⁵⁰

V dopise ze dne 18. prosince 1920 si F. Marek dovolil směřovat prosbu na spolkové ministerstvo, zda by mu mohl být zvýšen plat o přibližně polovinu na reprezentační příplatky. V dopise uvedl, že tato žádost je způsobena postupujícím zdražováním, které v důsledku poklesu československé měny v Praze za poslední pololetí bylo značné. Hradil se také tím, že jako šéf delegace má náležitě reprezentační povinnosti, což znamenalo, že byl povinen hradit všechny dobročinné dary ze svého. Uvedl, že vedoucí ostatních malých delegací z Maďarska, Bulharska nebo Polska v Praze byli na tom materiálně mnohem lépe než on a tudíž s ohledem na panující poměry by byl vděčný za zvýšení příplatků.⁵¹

V příloze doložil příklad svých nákladů z května roku 1920: „*Československá vláda pozvala rakouského velvyslance na dobročinný koncert na památku nešťastného generála Štefánika, který se koná v přítomnosti prezidenta a vlády 4. května 1920 a zároveň zaslala lístek do poloviny lože. Tento výdaj jsem zařadil do služebního účtu a prosím o povolení.*“⁵²

List odeslaný dne 3. února 1921 odkazoval na dopis poslaný dne 18. prosince 1920, v němž žádal F. Marek opět o navýšení příplatků k platu. V dopise odůvodnil svoji žádost na přidání platu tím, že v roce 1920 s příjmy i při jeho skromné životní úrovni nevyšel. Důvodem byly udány především vysoké životní poměry v Praze, které jsou ve Vídni bohužel podceněny. Napsal, že se doposud nebránil uhradit chybějící příspěvky ze svého soukromého majetku, nicméně v důsledku rozdílu měn se hájil tím, že si toto nebude moci dlouhodobě dovolit: „*Majetek můj a mé ženy je uložen ve Vídni, přináší úroky v rakouských korunách a za každý převod z Vídně dostanu teď v Praze*

⁴⁹ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, 15289, zpráva vyslance Ferdinanda Marka, Praha 9. 3. 1920.

⁵⁰ Tamtéž, Zl. 15. 289/6, zpráva Státního úřadu pro zahraničí 18. 3. 1920.

⁵¹ Tamtéž, Zl. 10. 533/res., zpráva F. Marka, Praha 18. 12. 1920.

⁵² Tamtéž, Zl. 3535, zpráva F. Marka, Praha 4. 5. 1920.

vyplacenou přibližně desetinu české koruny.⁵³ V dopise odkázal i na zprávu ze dne 26. ledna 1921, ve které podrobně rozvedl, jak je možné, že ještě nemá trvalý pobyt v Praze. F. Marek si neustále udržoval malý byt ve Vídni a svůj nábytek a cenné papíry uskládkoval u speditérů.⁵⁴

V neposlední řadě se opětovně odkázal na svoji situaci: „V roce 1920 jsem měl zařízený byt, který byl napůl odpovídající stavu, který mě ale včetně vytápění a osvětlení stál kolem 25 000 Kč, o čemž jsem už předložil důkazy. Když jsem byt musel opustit, protože byl pronajatý pouze na rok a majitel bytu se vrátil, poohlédl jsem se po jiném ubytování, což se dosud nepodařilo ani mně, ani československé vládě. Vláda mi sice nabídla malý zařízený byt, ale nájemné činilo 36 000 Kč ročně (bez tepla a světla), částka, kterou s mými současnými příjmy nejsem schopný pokrýt. Jedna jednoduše zařízená místnost s dvěma postelemi, snídaňovým a obědovým stolem pro mě a mou ženu stojí 2 800 Kč měsíčně. K tomu musím ubytovat obě mé děti a služebnictvo a na to mé příjmy sotva dosahují, aby pokryly byt a náklady pro mě a mou rodinu. K tomu přichází nesčetně výloh, které jsem nucen na své pozici hradit, společenské povinnosti a dobročinné akce, reprezentační příležitosti, atd. u kterých je přítomnost diplomatického zástupce žádoucí a očekává se, ale také se u nich požaduje především materiální podpora. A tak by se mohlo uvést spoustu momentů, např. kvůli mé pozici nutné dodatečné náklady pro oblečení mě a mé ženy. Věřím, že jistě nic drahého nežádám, když s ohledem na panující poměry a s ohledem na pozici, kterou zastávám, prosím svou vládu, aby mi snad také v zájmu státu umožnila pokračování přiměřené životní úrovně. S mými současnými příjmy mohu už sotva tuto situaci finančně přestát, a věděl bych, pokud má prosba nebude v nějaké formě zohledněna, bylo by mi líto, ne, jak bych si měl zařídit životní styl, abych ho uvedl se stavovskými povinnostmi diplomatického zástupce do souladu.“⁵⁵

V dopisu ze dne 20. prosince 1921 prosil opětovně F. Marek o zaslání mimořádného investice, kterou vložil do tzv. dejeuner.⁵⁶ V dopise uvedl, že u příležitosti přítomnosti

⁵³ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, Zl. 16.265./Res., zpráva F. Marka, Praha 3. 2. 1921.

⁵⁴ Speditér neboli zasilatel měl za úkol zajistit zakázky spojené s přepravou, distribucí a skladováním zboží. Mimo to měl za úkol vyřizovat smluvní zajištění přepravy, komunikaci s jednotlivými dopravci a se zákazníky.

⁵⁵ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, Zl. 16.265./Res., zpráva F. Marka, Praha 3. 2. 1921.

⁵⁶ Dejeuner je francouzského původu. V polovině 17. stol. se používalo velmi ojediněle. Více se začalo používat koncem 18. stol. Slovo sloužilo jako výraz pro vypořádání se s půstem, snídat. Později se používalo k označení malé dopolední svačiny, zákusku a snídaňového servisu. Od počátku 17. stol. a nyní

spolkového kancléře v Praze uspořádalo velvyslanectví na počest předsedy vlády E. Beneše a jeho manželky oběd, kterého se také účastnili v zastoupení prezidenta republiky kancléř Přemysl Šámal (1867-1941)⁵⁷ a další vyšší funkcionáři ministerstva zahraničí. Náklady obědu pro 22 osob činily dle předloženého účtu 4 717 Kč, včetně spropitného pro obsluhu 471 Kč, dohromady 5 188 Kč.⁵⁸

I po několika letech psal F. Marek následující a žádal i nadále o zvýšení platu: *„V minulých letech jsem opakovaně žádal o zvýšení zahraničního příplatku a tuto žádost podle toho odůvodnil. ČSR už nepatří k nejlevnějším zemím a výdaje, které jsem podle mého místa nucen dělat, přesahují už dlouho příjmy. Závazky hradit všechny náklady na auto, je mimořádně tíživé, když uvážíme, že se rakouský velvyslanec v Praze částečně z prestižních důvodů, částečně ze služební nutnosti bez auta neobejde. K výdajům reprezentace, které pro mě jako doyena⁵⁹ diplomatického sboru neobyčejně stouply, patří ještě zvýšené reprezentační výdaje z titulu „kulturní účely“. Početné návštěvy vídeňských umělců a divadelních a koncertních souborů mě zavázaly nejen k návštěvám jednotlivých představení, ale také k reprezentačnímu představení, která podstatně zatížila můj rozpočet ve srovnání s předchozími léty. S upozorněním na to, že moje příjmy nezažily už mnoho let žádné zvýšení, prosím s ohledem na popsané důvody o okolnostem přiměřené zvýšení zahraničního příplatku o přibližně 15-20 000 Kč za rok.“⁶⁰*

Československo-rakouské vztahy po první světové válce

Na jaře 1919 se začaly vztahy mezi Československem a Rakouskem postupně uvolňovat. F. Marek častěji slýchal, že nebylo v zájmu lidí poslouchat válečné tóny znějící z politického prostředí, ale že by chtěli slyšet klid a mír a pocítit hospodářské zotavení. Postarat se o dobré sousedské vztahy bylo veřejným zájmem.⁶¹

znamená oběd, v hlubším slova smyslu ale myšlenka chodu mezi snídaní a obědem zůstává. (SCHULZ, Hans a Otto BASLER. *Da capo: Dynastie: 4*. Walter de Gruyter, ©1999, s. 133.)

⁵⁷ Přemysl Šámal byl politik, který se účastnil protirakouského a protinacistického odboje. Byl to první kancléř prezidentů T. G. Masaryka a E. Beneše, ke kterým ho vázala silná citová pouta.

⁵⁸ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, Zl.31.593., zpráva F. Marka, Praha 20. 12. 1921.

⁵⁹ Doyen je diplomatická funkce.

⁶⁰ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, Zl. 7552, zpráva F. Marka, Praha 11. 6. 1936.

⁶¹ MATIS, Herbert, *Österreich und die Tschechoslowakei: 1918-1938: die wirtschaftliche Neuordnung in Zentraleuropa in der Zwischenkriegszeit*. Wien: Böhlau. ©1996. ISBN 3-205-98602-4, s. 169.

Československý ministr obchodu Adolf Stránský (1855-1931) dokonce v roce 1919 prohlásil, že Rakousko a Čechy byly, jsou a budou jako dvě komunikující nádoby a že staletí dlouhá, pevná a fungující spojení se nenechají jen tak jednou ranou odstranit.⁶²

Na podzim 1918 se rozpadl státní útvar Rakousko-Uhersko. Po tomto rozpadu vzniklo několik samostatných jednotek - států. Dvěma z nich byly i Rakousko a Československá republika. Tyto dva státy se po dobu třech staletí podporovaly, měly vytvořené kulturní, hospodářské a politické vztahy. Po rozpadu habsburské monarchie bylo cítit mezi nimi určité napětí, nervozitu a nepřátelství. Rakousko mělo nejen jiný pohled na probíhající politickou situaci, ale i jeho cíle zakreslovaly odlišnou linii, než byla ta československá.

Saint-Germainská smlouva

Změny nastaly teprve tehdy, kdy Rakousko podepsalo Saint-Germainskou smlouvu. Stalo se tak dne 10. září 1919 v Saint-Germain-en-Leye poblíž Paříže. Smlouvu podepsalo Rakousko s dalšími 27 spojenými i sdruženými vlastnostmi. Hlavním cílem této smlouvy bylo udělat definitivní tečku za první světovou válkou a pevně stanovit právní podmínky nově vzniklého Rakouska.⁶³

Saint-Germainská smlouva byla jednou ze smluv uzavřených na Pařížské mírové konferenci. Dalšími byly tzv. Versailleská a Trianonská mírová smlouva. Pro Československo to byly dokumenty velmi důležité. Určovaly hranice se sousedními státy a podmínky likvidace habsburské monarchie.⁶⁴

Tato mírová smlouva měla pro Rakousko několik důsledků. Nejhlavnějším z nich bylo územní zmenšení Rakouska. Rakousko se tímto zřeklo jakýchkoliv nároků na československé území. Je samozřejmé, že pro Vídeň znamenal tento krok těžkou porážku. Podpis byl vynucen kvůli blížící se zimě a hrozbě ekonomické blokády.⁶⁵

⁶² ÖStA, AdR, NPA, Liasse Tschechoslowakei I/II, Zl. 4052/1 ex 1919, Bericht des Bevollmächtigten Marek über ein Gespräch mit Handelsminister Stránský, 19. 5. 1919 (MATIS, Herbert, *Österreich und die Tschechoslowakei: 1918-1938: die wirtschaftliche Neuordnung in Zentraleuropa in der Zwischenkriegszeit*. Wien: Böhlau. ©1996. ISBN 3-205-98602-4, s. 169.)

⁶³ GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 222.

⁶⁴ DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St.-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7286-188-0, s. 21.

⁶⁵ GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 222.

Po tomto těžkém opatření pro rakouskou stranu se vztah mezi Československem a Rakouskem zmírnil, což znamená, že se sousedé mohli začít sbližovat a spolupracovat. Ministr zahraničních věcí E. Beneš byl plně otevřen možností spolupracovat s Rakouskem. Po návratu z Paříže usoudil, že se naše vztahy s Rakouskem zlepšily a že máme příležitost začít navazovat a udržovat nové, loajální a přátelské vztahy.⁶⁶

Výhodou vztahů mezi Československem a Rakouskem byla skutečnost, že obě země byly republikami, že v Rakousku vládli socialisté v koalici s křesťanskými sociály a že na obou stranách bylo vidět značné úsilí o překonání roztříštěnosti střední Evropy a o utlumení averzí a předsudků z minulosti. Na konferenci kancléř Karl Renner (1870-1950) nesouhlasil s E. Benešem, ale nový československý stát pokládal za skutečnost, kterou je třeba brát se všemi pozitivy i negativy, respektovat ho, brát ho na vědomí a být připraven s ním jednat.⁶⁷

Článkem 224 Saint-Germainské smlouvy se Československo zavazovalo k tomu, aby se po tři roky staralo o Rakousko. Článek 222 dal podnět ke sjednání obchodní dohody mezi oběma republikami. Ještě větší význam ale měla skutečnost, že dříve nebo později hrozil kolaps měny a veřejných financí.⁶⁸

Rakouské hospodářství po válce velmi trpělo a bylo v krizi. Nedisponovalo dostatkem potravin, uhelných zásob a bytů. Lidé neměli co jíst, kde bydlet, čím topit. Bylo tedy logické, že země potřebuje finanční injekci ze zahraničí. Žádné pomoci se nedostávalo, a tak lidé žili v chudobě a nespokojenosti. Zvýšil se zájem o připojení se k Německu, což byla jediná viditelná naděje rakouského obyvatelstva. K. Renner žádal o pomoc západní velmoci, které na prosbu nereagovaly. V prosinci 1919 odjel do Paříže žádat o pomoc Nejvyšší radu. Ta mu byla slíbena, ale pouze v minimálním rozsahu. Byla mu poskytnuta rada - požádat o pomoc Prahu a pokusit se spolupracovat právě s ní.⁶⁹ Jedině přes E. Beneše mohlo být tudíž navázáno spojení k západoevropským

⁶⁶ Již v září začala nabývat smlouva své moci a vláda začala plnit své závazky. Rakouská republika se zřekla názvu Německé Rakousko (Deutschösterreich) a přijala nový název, a to Rakousko. Dále přijala zákon, o státní formě, který anuloval druhý článek ústavního Národního shromáždění z 12. listopadu 1918 o připojení Německého Rakouska k Německu. GOLDINGER, W. *Geschichte der Republik Österreich*, s. 70. (GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 222.)

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ MATIS, Herbert, *Österreich und die Tschechoslowakei: 1918-1938 : die wirtschaftliche Neuordnung in Zentraleuropa in der Zwischenkriegszeit*. Wien: Böhlau. ©1996. ISBN 3-205-98602-4, s. 169 – 170.

⁶⁹ GAJANOVÁ, Alena. *ČSR a středoevropská politika velmoci 1918 – 1938*. Praha: Academia 1967, s. 60. (GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 222.)

zemím.⁷⁰ A naštěstí pro K. Rennera byl v té době v Paříži zrovna E. Beneš, takže se mohli dohodnout na návštěvě rakouské delegace v Praze, kde se projednají všechny možnosti a přijatelná řešení pro Rakousko.⁷¹

Proto z důvodu politického sloučení začali hledat zástupci Rakouska, kancléři Michael Mayr (1864-1932), Johann Schober (1874-1932) a Ignaz Seipel (1876-1932) spojení s Prahou, jak jim bylo doporučeno. F. Marek popsal tuto situaci jako „časové manželství“, které s Československem naplnilo jejich cíl tak dobře, jako každé jiné partnerství.⁷² Kancléř K. Renner se začal stýkat s československým diplomatem ve Vídni Robertem Fliederem (1883-1957).⁷³

Nejdříve se musel vyřešit problém týkající se sudetských Němců. K. Renner si přál, aby členové tzv. zemských vlád a bývalí poslanci rakouského parlamentu byli zařazeni do fungujícího Československa, a aby byla proti nim zrušena veškerá beztrestnost za to, co doposud podnikali proti Československu. R. Flieder K. Rennerovi podle zpráv z Prahy oznámil, že nebudou stíháni, a že se mohou v klidu vrátit, pokud nebudou podnikat další nepřátelské kroky proti československému lidstvu. Dne 20. září 1919 poslal R. Flieder K. Rennerovi obsah sdělení, které dostal telegraficky od ministra zahraničí E. Beneše: „Československá vláda je v zásadě ochotná zahájit důvěrná jednání o úpravě vzájemného poměru ČSR a Rakouska ještě před ratifikací míru a před zahájením jednání reparační komise.“⁷⁴

K. Renner při projevu dobré vůle, že si Rakousko přeje žít s Československem v přátelství, sdělil důvěrně R. Fliederovi, že byl u něj Friedrichův⁷⁵ přítel, a že ho vyzval k vytvoření polsko-maďarsko-rakouského spolku. Maďarsko chtělo uzavřít spolek především s Polskem, které nechtělo, aby se Slovensko stalo součástí Československa. Chtěli tedy touto formou oslabit Československo. Na tuto výzvu reagoval K. Renner negativně.⁷⁶

⁷⁰ MATIS, Herbert, *Österreich und die Tschechoslowakei: 1918-1938 : die wirtschaftliche Neuordnung in Zentraleuropa in der Zwischenkriegszeit*. Wien: Böhlau. ©1996. ISBN 3-205-98602-4, s. 170.

⁷¹ GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 222.

⁷² MATIS, Herbert, *Österreich und die Tschechoslowakei: 1918-1938 : die wirtschaftliche Neuordnung in Zentraleuropa in der Zwischenkriegszeit*. Wien: Böhlau. ©1996, ISBN 3-205-98602-4, s. 170

⁷³ GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 222

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Friedrich byl maďarský extrémista a nacionalista, který se stal po pádu Komuny v Maďarsku předsedou vlády Josefa Habsburského. GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 222.

⁷⁶ Tamtéž

Schůzka E. Beneše a K. Rennera v lednu 1920

V letech 1919-1922 došlo k řadě schůzek mezi vládními představiteli Československa a Rakouska. Představitelé, kteří formulovali zahraniční politiku, byli především ministr zahraničí a později i ministerský předseda E. Beneš, prezidenti T. G. Masaryk a M. Hainisch⁷⁷ a rakouský spolkový kancléř K. Renner.⁷⁸

Poslednímu zmíněnému ležely na srdci nejen otázky vzájemných vztahů a mezinárodněpolitické povahy, ale jednalo se také o problém zásobování Rakouska uhlím a cukrem.⁷⁹

K úplně prvnímu setkání mezi E. Benešem a K. Rennerem došlo v prosinci 1919, kdy se oba sešli v Paříži. Právě zde se E. Beneš s K. Rennerem dohodli na pravidelných dodávkách uhlí pro Rakousko. K prvnímu oficiálnímu setkání mezi předsedy vlád reprezentující své země došlo v Praze v lednu 1920. Myšlenka tohoto setkání se nezávisle na sobě zrodila v hlavách obou politiků. Časově dříve s ní přišel K. Renner. Povolal si k sobě československého zástupce v Rakousku R. Fliedera, kterému popsal svoji představu budoucích vztahů ve střední Evropě: *„Jak se zdá, Renner již v této době rozvíjel hlavní myšlenky své pozdější střeoevropské koncepce jako alternativy budoucnosti Rakouska poté, co bylo připojení k Německu mírovou smlouvou zakázáno. Podnětem jeho úvah však byly i obavy před vlivem konzervativního Maďarska na rakouskou vnitřní politiku, či celkově dokonce před vznikem tzv. katolické střední Evropy. Vzhledem k tomu, že tato střední Evropa, v jejímž pozadí měly vedle Maďarska a Polska stát i některé velmoci, by podle K. Rennera ohrozila nejenom republikánské Rakousko, resp. rakouskou sociální demokracii, ale i Československo - přičemž v rozhovoru s R. Fliederem neváhal Renner vylíčit situaci československého mnohonárodnostního státu jako nanejvýš překerní - nabídl prostřednictvím R. Fliedera československé straně přímá jednání na nejvyšší úrovni ohledně vytvoření úzkého československo-rakouského spojení.“*⁸⁰ Hovořil i o československo-rakouském svazku, jehož předpokladem měla být revize postavení Němců v Československu.

⁷⁷ T. G. Masaryk se s M. Hainischem znali již od mládí. Studovali spolu na vídeňském tereziánském gymnáziu a oba byli univerzitními profesory. (KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 120)

⁷⁸ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2012, ISBN 978-80-86495-89-7, s. 120.

⁷⁹ Tamtéž, s. 121-122.

⁸⁰ Tamtéž, s. 123-124.

Jak se zdá, neměl E. Beneš ještě dne 27. října 1919 možnost seznámit se se zprávou R. Fliedera, která pojednávala o představách K. Rennera. E. Beneš v ten den projednával s F. Markem finančně-politické otázky ve vzájemných vztazích. I E. Beneš popsal F. Markovi svoji koncepci vzájemných vztahů, které podobně jako u K. Rennera vycházely z potřeby ochránit a sblížit oba státy v souvislosti s vývojem v Maďarsku, nicméně koncepce československo-rakouského svazku se lišila. Nakonec E. Beneš navrhl schůzku s K. Rennerem osobně v Praze.⁸¹

Benešova reakce na Rennerovu vizi československo-rakouského svazku byla velmi podrážděná. Svolal si k tomu i F. Marka a opět mu důrazně oznámil odmítavý postoj na Rennerovy návrhy, když se vyslovil se proti jakémukoliv bližšímu svazku s Rakouskem. E. Beneš se v rozhovoru s F. Markem vyslovil proti jakékoliv myšlence utajeného jednání. Představitel nové diplomacie byl odpůrcem tajné diplomacie a intrik, které měly zničit monarchii. Místo toho požadoval a připravil oficiální a dobře připravenou schůzku, která jediná mohla vyřešit vzájemné československo-rakouské vztahy a posílit jejich mezinárodní pozice. Toto jednání bylo pro E. Beneše nezvyklým. K. Renner se podřídil E. Benešovi. Příprava setkání souvisela s uhelnou otázkou, která nebyla v té době ve střední Evropě vyřešena. V uhelné otázce se křížovaly hospodářské zájmy. Byl to symbol suverenity moderního státu. Československá strana se rozhodla uhelnou otázku řešit aktivně, v rámci bilaterálních jednání s Rakouskem. Lednové jednání proto přineslo průlom. O plánech setkání s K. Rennerem hovořil E. Beneš dne 9. listopadu 1919 i s F. Markem. Slíbil mu, že mu po jednání s K. Rennerem sdělí všechny body tak, aby mohl informovat svoji vládu.

Na začátku ledna 1920 byl stanoven přesný program schůzky s K. Rennerem. Jelikož byla schůzka plánovaná na pouhých šest dní, nemohly se stihnout projednat všechny otázky. Proto E. Beneš navrhl komisi z úředníků jednotlivých ministerstev, kteří měli za úkol jednat i poté, co schůzka skončí. Československo bylo přesvědčeno, že o schůzku mají mnohem větší zájem Rakušané, a tak jejich postoj ke schůzi byl velmi povýšenecký.⁸²

Ve dnech 10.-15. ledna 1920 mělo Československo návštěvu rakouské delegace - státního kancléře K. Rennera. Dne 12. ledna 1920 podepsali E. Beneš s K. Rennerem tajnou dohodu, která byla nepřipravená a šlo především o vzájemnou dohodu na společné politice vůči Maďarsku, včetně podpory v případě ohrožení jednoho ze států

⁸¹ Tamtéž, s. 124.

⁸² Tamtéž, s. 131.

z maďarské strany: „Rakousko se zavázalo zabránit dodávkám zbraní do Maďarska, Československo naopak přislíbilo Rakousku podporu v jeho sporu o západní Maďarsko.⁸³

V následujícím dopise F. Marka spojeným s touto událostí, nechyběla zmínka o financích a žádost o proplacení výdajů u příležitosti návštěvy rakouské delegace: „*U příležitosti zastávky rakouské delegace pod vedením státního kancléře v době od 10. do 15. ledna tohoto roku byly následující výdaje uhrazeny z úřední kasy - na výdaje za auto, respektive spropitné řidiči 1 685 Kč, další spropitné, náklady na stravu řidičů, sluhů, 500 Kč, divadelní lože 490 Kč, za společný oběd na příkaz státního kancléře 1 035 Kč, raut u diplomata, 3892 Kč, další reprezentační výdaje 861 Kč. K dvěma posledním položkám žádám podle oznámení č. 14471/6 ze dne 8. ledna 1920 o dodatečné povolení.*“⁸⁴

Československý tisk přinášel plnohodnotnou informovanost o návštěvě kancléře K. Rennera u E. Beneše. Jakmile K. Renner dorazil do Prahy, vyslovil se pro splnění saint-germainských dohod. Pro Československo mělo toto prohlášení i mezinárodně dalekosáhlý politický význam, zejména pokud šlo o otázku postavení českých Němců i budoucích vztahů k Německu.⁸⁵

Jednání mezi kancléři probíhala v poklidu a na vysoké úrovni. Bylo mezi nimi docíleno stoprocentní shody ve všech tématech týkající se politických otázek. Shodli se na tom, že musí být upevněna suverenita Československa i Rakouska nebo že demokracie a svoboda jsou důležitým faktorem fungujícího státu. Tím, jak celá Rennerova návštěva proběhla, byly upevněné vztahy mezi oběma státy a navázány ještě lepší a přátelštější. Bylo zřízeno také vyslanectví v obou republikách. Obě strany byly s výsledky Rennerovy cesty spokojeny a hodnotily ji za přínosnou. Sborník zahraniční politiky napsal o pražských jednáních mezi československou vládou a rakouskou delegací jako o politické události prvního řádu.⁸⁶

Evropský tisk o Rennerově cestě uvedl, že se všechny informace nedostaly na povrch a zmínil se i o tajné dohodě, která byla uzavřená proti Maďarsku. Také bylo uvedeno, což byla pravda, že právě Itálie si nepřála, aby se Československo

⁸³ Tamtéž, s. 132-133.

⁸⁴ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, zpráva vyslance Ferdinanda Marka, Nr. 603., Praha 28. 1. 1920.

⁸⁵ GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 223.

⁸⁶ Tamtéž.

s Rakouskem dohodlo proti Maďarsku.⁸⁷ Československo a Rakousko se sblížily a spojily díky maďarské hrozbě.⁸⁸

Na přelomu 10. a 20. let

Prohrané války působily na Rakušany stále pesimističtěji. Rakouská měna neměla téměř žádnou hodnotu a státní deficit i nadále prudce vzrůstal. Nápadů na nápravu byly různé. Někteří lidé si přáli připojit Rakousko zpět k Německu, což bylo s ohledem na mezinárodní povahy nemožné. Jiní chtěli vytvořit dunajskou federaci v kterékoliv formě. Úvěry řešilo Rakousko především s Francií, Velkou Británií a také na schůzi Nejvyšší rady v Paříži v lednu 1921. Všechny možné nápady byly ovšem bezvýsledné. Rakousko se k Německu připojit nemohlo a obnovení monarchie nepřicházely pro odpor Spojenců, zejména Francie a Československa, v úvahu.⁸⁹ Československo si přálo zachovat Rakousko samostatné. Snažilo se mu pomáhat, jak nejvíce mohlo, navazovat další vztahy a přemlouvat se za mezinárodní úvěry.⁹⁰

V červnu 1920 se rakouské vnitrokoaliční vztahy natolik rozbouřily a zkomplikovaly, že to vedlo až k rozpadu koalice. Rakousko zavedlo tzv. proporční kabinet, ve kterém byli zástupci jednotlivých rakouských politických stran. Měla být vytvořena nová ústava a připravit se na vstup do spolku Společnosti národů. Nově vytvořená ústava vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1920, tzn. po půl roce. Bylo zásluhou E. Beneše, že Rakousko mohlo vstoupit do Společnosti národů.⁹¹

V říjnu 1920 se konaly parlamentní volby. Státním kancléřem byl jmenován M. Mayr a do čela vlády byl posazen policejní prezident J. Schober⁹², který bojoval proti komunistům a levici. Prezidentem republiky byl zvolen M. Hainisch.⁹³ I po tom, co byla zvolena nová vláda, pokračovalo upevňování vztahů mezi Československem a

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze. Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918–1938*. [online] 2005.

⁸⁹ GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 224.

⁹⁰ BENEŠ, E. *Problémy nové Evropy a zahraniční politika Československa*. Praha: Melantrich. 1924, s. 14.

⁹¹ GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 223.

⁹² Johann Schober vystudoval Vídeňskou univerzitu, byl členem křesťansko-sociální strany a byl to rakouský policejní důstojník a trojnásobný kancléř Rakouska.

⁹³ Michael Hainisch byl právník a více let pracoval ve státní službě jako lidový tvůrce a autor hospodářských a politických prací. Byl to liberál a v roce 1920 byl zvolen prvním prezidentem Republiky Rakousko.

Rakouskem v pozitivní sféře. Nejvíce se o to se zasloužil právě F. Marek.⁹⁴ V tomto období začínal F. Marek psát politické zprávy do Rakouska, resp. Vídně.⁹⁵ V říjnu 1920 napsal do Vídně o Benešových starostech z monarchistické restaurace v Rakousku.⁹⁶ Nedůvěra mezi novou rakouskou politikou a vedením československé zahraniční politiky skončila dne 2. února 1921, mezi E. Benešem a novým spolkovým kancléřem M. Mayerem.⁹⁷

Rok po Rennerově pražské návštěvě došlo na rakouské půdě, v rychlíku Loeben-Štýrský Hradec, ke schůzce M. Mayra s E. Benešem. Výsledkem jednání obou politiků bylo potvrzení o dosavadní zahraničněpolitické linii obou států. Československo se zavazovalo k hospodářské a politické pomoci a Rakousko slíbilo, že nebude trpět na svém území protičeskoslovenskou propagandu. E. Beneš slíbil podpořit Rakousko v jeho sporu o západní Maďarsko-Burgenland.⁹⁸

Markova cesta do Prahy

Mezitím, dne 20. května 1921 cestoval F. Marek nočním rychlíkem z Vídně do Prahy. Během cesty zažil to, co zažít pravděpodobně neměl – do vlaku přišla celní kontrola. Celní komisař ihned poznal diplomata ve vlaku a upozornil na něj celního asistenta, kterému řekl, ať ho nechá být bez kontroly. Celní asistent i přesto, že byl upozorněn na F. Marka jakožto rakouského velvyslance, se nespokojil s tím, že F. Marek nic zakázaného nevezl a prohledal ho. Tato kontrola byla brána jako šikana, protože mu prohledal všechny osobní věci. Naproti tomu ostatní cestující zkontroloval letmo. Nedal si říci, že F. Marek nevezl nic zakázaného.

Naopak rakouská strana se snažila vyjít vstříc při cestovních kontrolách československého zástupce Roberta Fliedera i jiných československých diplomatů z Prahy do Vídně roku 1918.⁹⁹ Aby nedošlo k opakovanému nedorozumění a zabránilo se dalším takovým případům, podal F. Marek žádost na vysvětlení. Dne 2. července 1921 reagoval F. Marek v dopise na situaci spojenou právě s touto vlakovou kontrolou:

⁹⁴ GAJAN, Koloman. *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*. Slezský sborník 101. 2003, s. 224

⁹⁵ Tamtéž, str. 225

⁹⁶ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 145.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Tamtéž, s. 224

⁹⁹ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 105, zpráva policejního rady (bez jména), Zl. 173., Gmünd 21. 5. 1921.

„Hned po mém příjezdu z Vídně jsem vznesl písemné výčitky u zdejšího úřadu pro zahraničí.“¹⁰⁰

E. Beneš a jeho postoj k Maďarsku

Dne 12. září 1921 pronesl E. Beneš v rozhovoru s F. Markem, že nebude zasahovat do otázky týkající se Maďarska: „S ministrem zahraničí E. Benešem přišla řeč na Maďarsko a na nejmladší události v Burgenlandu. E. Beneš se chce vyhnout vměšování se, aby nebyla vyvolána žárlivost sousedů. Ministr mi řekl, že nechce proti Maďarům politicky vystoupit a že je schopen se s Maďarskem politicky domluvit. Na otázku, jak si Maďarsko stálo s přijetím do Společnosti národů, mi ministr odpověděl, že prozatím nebude přijato.“¹⁰¹

Tato otázka se na několik týdnů stala problémem i celé Evropy. Maďarsko se zkontaktovalo s E. Benešem a zažádalo ho o účast a zprostředkování v rakousko-maďarském sporu. E. Beneš tak vykonal. Byl připraven ukončit tento spor a zajistit mír i v případě, že bude vydán rozkaz k vojenské intervenci. Jeho cílem bylo, aby středoevropské státy byly samostatné a nezávislé.

Dne 16. září 1921 se sešel E. Beneš v Brně s maďarským ministrem zahraničí. Ve zprávě F. Marka byl E. Beneš velmi pozitivní a považoval urovnání konfliktu za jisté. Došlo tak k prvnímu Benešovu neúspěchu. Maďarsko totiž přijalo italský návrh na zprostředkování. Rakousko-maďarský konflikt o Maďarsko byl tedy vyřešen až díky intervenci Itálie. Výsledkem byl benátský protokol, který zajistil předání západního Maďarska do rakouských rukou. F. Marek okomentoval tento neúspěch podle slov E. Beneše, který vzkázal, že nepovažuje toto uzavření smlouvy za správné.¹⁰²

F. Marek napsal ve zprávě ze dne 27. září 1921: „E. Beneš je teď muž, který se přinejmenším pokusí uskutečnit Masarykovy ideje. Brzy po příjezdu do Prahy rozvinul své názory na vztah Němců k Čechům. Stále zmiňoval smíření a odsouzení národního šovinismu a několikrát mi řekl, že dobré nebo špatné vztahy Čechů k Rakousku a Německu závisí na dobrém nebo špatném vztahu Čechů k Němcům uvnitř republiky.“¹⁰³

¹⁰⁰ Tamtéž, Zl. 23. 872. A., Praha 21. 7. 1921.

¹⁰¹ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 48, Zl. 517/Pol., zpráva F. Marka, Praha 13. 9. 1921.

¹⁰² KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 156-158.

¹⁰³ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 48, Zl. 566/P., zpráva F. Marka, Praha 27. 9. 1921.

E. Beneš hodnotil sebevědomě také diplomatické výsledky „likvidace“ habsburské otázky i v rozhovoru s F. Markem dne 6. listopadu téhož roku. Podle něj nikdo nemohl popřít, že Československo dobylo v současném konfliktu s Maďarskem úplné vítězství, neboť Československo prosadilo nakonec všechny požadavky, které žádalo. E. Beneš měl podle F. Marka v souvislosti se svou nespokojeností se zněním maďarského zákona o zbavení Habsburků trůnu prohlásit, že pokud bude třeba, postaví se Maďarům.¹⁰⁴ Ve zprávě ze dne 7. listopadu 1921 se F. Marek vyjádřil o E. Beneši následovně: „*E. Beneš nesdílí naše obavy, že by Maďarsko mohlo využít současné situace, aby znovu získalo Burgenland.*“¹⁰⁵

Malá dohoda

Malá dohoda bylo označení pro spojenecký svazek mezi Československem, Rumunskem a Královstvím Srbů, Chorvatů a Slovinců, zahájená v létě 1920.¹⁰⁶ Uzavřena byla v letech 1920-1922. Byl to nejen politický, ale i vojenský spojenecký svazek.¹⁰⁷ Základem byly tři spojenecké smlouvy - mezi Československem a Královstvím Srbů, Chorvatů a Slovinců, mezi Československem a Rumunskem a mezi Rumunskem a Královstvím jihovýchodních zemí. V letech 1924-1926 se k ní přidala i Francie.¹⁰⁸ Cílem bylo zabránění změně versailleského uspořádání ve střední Evropě - tedy pokusům Habsburků o návrat na trůn a pokusům Maďarska o revizi hranic. Malá dohoda měla svoji stálou radu tvořenou ministry zahraničí a Hospodářskou radu.¹⁰⁹

Dne 7 listopadu 1921 se na vstup Rakouska do Malé dohody se F. Marek vyjádřil takto: „*Nejjasněji ke mně mluvil T. G. Masaryk, který výslovně použil výraz o přistoupení Rakouska k Malé dohodě, zatímco E. Beneš mluvil pouze o ujednání politického vztahu k Malé dohodě. Ze strany dalších českých politiků jsem byl dotazován, kdy konečně dojde k formálnímu svazku Rakouska s Československem za*

¹⁰⁴ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 162-166.

¹⁰⁵ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 48, Zl. 646/P., zpráva F. Marka, Praha 7. 11. 1921.

¹⁰⁶ RANDÁK, Jan. *Dějiny českých zemí*. Praha: Knižní klub. 2011. ISBN 978-80-242-3205-8, s. 282.

¹⁰⁷ SLÁDEK, Zdeněk. *Malá dohoda 1919-1938: její hospodářské, politické a vojenské komponenty*. Praha: Karolinum, 2000, s. 10.

¹⁰⁸ EICHLER, Jan. *Od Sarajeva po Hirošimu: válka a mír v první polovině 20. století*. Praha: Karolinum. 2013. ISBN 978-80-246-2179-1, s. 113.

¹⁰⁹ Tamtéž.

dobrych vztahů, které teď spolu máme. Nevěřím, že E. Beneš počítá s námi v Malé dohodě, ačkoli si myslím, že nevylučuje tuto možnost.“¹¹⁰

Rakousko nepomýšlelo na vstup do Malé dohody, i když jak bylo patrné, že československá diplomacie o této myšlence uvažovala. T. G. Masaryk byl optimističtější, E. Beneš realističtější. F. Marek byl přesvědčen o tom, že si je E. Beneš vědom rakouské neochoty ke členství. Myslel si, že E. Beneš dá přednost spíše vzniku systému bilaterálních smluv ve střední Evropě. F. Marek odhadl Benešovy záměry přesně. Věděl, že žádný přední rakouský politik nepomyslel na vstup své země do Malé dohody. K. Renner na toto téma prohlásil: „*Střední Evropa pod slovanskou dominancí vyloučením Německa, něco takového pro Rakousko nepřichází v úvahu.*“¹¹¹ Ve srovnání s Československem udělalo Rakousko krok zpět a vyhlásilo neutralitu pro případ konfliktu mezi Malou dohodou a Maďarskem. Důvodem byly vnitropolitické povahy, ale i strach z toho, že by konflikt mohl skončit pro Rakousko nepříznivě. Podle K. Rennera byl tento zpětný krok velká chyba, protože promarnilo šanci získat podporu. E. Beneš opravdu rakouský postoj následně velmi zkritizoval. Přesto je nepřehlédnutelné, že československá politika měla vliv na Rakousko. Československo nabývalo v této době na prestiži a Benešovo postavení bylo posilováno. V Evropě byla postava E. Beneše brána jako podstatná pro rakouské zájmy.¹¹²

Po zklidnění středoevropské situace se vrátil E. Beneš v rozhovoru s F. Markem k plánované schůzi s J. Schoberem. Chtěl ji uspořádat v rumunském Portoroži, ale oficiálně proběhla až v Lánech, za účasti obou prezidentů. M. Hainisch chtěl totiž oplatit Masarykovu návštěvu na rakouském území. Těsně před jednáním ukázal E. Beneš F. Markovi své nápady. Rakousku slíbil uzavření hospodářské smlouvy a východiskem měla být také bývalá smlouva s K. Rennerem, z níž měly být odstraněny body, které neodpovídaly tehdejší situaci. V plánu byly také otázky úvěrů. Rakousko přistoupilo na koncepci E. Beneše, podle které budou uzavřeny hospodářské smlouvy. Pro rakouskou stranu bylo prioritní vyřešit hospodářské otázky s Československem a vyřešit úvěry.¹¹³

¹¹⁰ Östa Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 48, Zl. 662/P., zpráva F. Marka, Praha 17. 11. 1921.

¹¹¹ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938.* [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹¹² KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933.* Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 167.

¹¹³ Tamtéž, s. 169.

Lánská smlouva

Schůzka spojená s lánskou smlouvou proběhla v prosinci 1921 v Hallstatu. Volba tohoto města byla výhodná pro obě strany. Rakouská strana nestála o schůzku ve svém hlavním městě. F. Marek se domníval, že symbolický význam setkání byl snížen právě tím, že se schůzka konala v Hallstatu. Pronesl, že by ve Vídni měla proběhnout oficiální manifestace. Tato schůzka byla brána spíše jako přátelské setkání. Týkala se otázek Maďarska a vstupu Rakouska do Malé dohody.

F. Marek pravděpodobně nepřeháněl, když popisoval spokojenost s jednáním z československé strany. Rakouské hodnocení schůzky se neslo také v pozitivním duchu. I přesto bylo neustále zřejmé, že Rakousko vnímalo Československo jako potenciální hrozbu míru ve střední Evropě.¹¹⁴

Schůzka se nesla ve slavnostním duchu. Dne 15. prosince 1921 přijeli do Prahy M. Hainisch s J. Schoberem, kde na ně čekal E. Beneš. Následovala cesta do Lán, kde všechny přivítal T. G. Masaryk a společně se všichni přesunuli na lánský zámek. V Lánech tak proběhla jednání obou prezidentů. Byla zorganizována i slavnostní večeře a nechyběly ani hony v lánské oboře, kde M. Hainisch ulovil tři daňky. Následující den se E. Beneš přesunul s J. Schoberem do Prahy, kde proběhla již čistě politická jednání.¹¹⁵

Lánská (pražská) smlouva byla uzavřena dne 16. prosince 1921 mezi J. Schoberem a E. Benešem. Vedla k naplnění loajality mezi Československem a Rakouskem. V případě vniku třetí strany měla být zachována neutralita obou států.¹¹⁶ Byla významným momentem v československo-rakouských vztazích. V prvním článku lánské smlouvy šlo o vzájemné mírové smlouvy, v druhém článku si oba státy vzájemně garantovaly svá území.¹¹⁷

J. Schober hodnotil smlouvu i celé jednání v Lánech pozitivně, naopak konali někteří rakouští politikové. Z toho důvodu musel počátkem roku 1922 J. Schober požádat E. Beneše o výměnu nót, aby bylo zřejmé, že nebyly namířené proti činnosti kulturních německých spolků, ale naopak rozšířily společnou obranu proti restauračním

¹¹⁴ Tamtéž, s. 150.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 170.

¹¹⁶ ULLMANN, Paul: *Eine schwierige Nachbarschaft: Die Geschichte der diplomatischen Beziehungen zwischen Österreich und der Tschechoslowakei von 1945-1968*. Wien: LIT Verlag. ©2006. ISBN: 978-3-8258-7756-9, s. 5-6.

¹¹⁷ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 170.

pokusům a proti pokusům o zvrát. F. Marek tlumočil E. Benešovi tuto zprávu osobně dne 7. ledna 1922. Nicméně ani to rakouskou politickou scénu neuklidnilo a J. Schober byl i nadále kritizován. Proto poprosil o další úpravu smlouvy, aby utlumil nátlak kritiky.¹¹⁸

F. Marek vedl dne 18. ledna 1922 u příležitosti českého reprezentativního plesu rozhovor s E. Benešem o otázkách uhlí. Řešili problémy hlavně z finančního pohledu.¹¹⁹ F. Marek nedokázal přesvědčit E. Beneše ke změně. Byl ochotný pouze prohlásit, že nemá žádné špatné úmysly. Nad lánskou smlouvou ale stejně převažovaly pozitivnější názory, které tvrdily, že už Rakousko není zanedbatelným objektem vykořisťování, ale státem, o který se ucházejí hlavně východní sousedé.¹²⁰

Lánská smlouva se nakonec ukázala jako milník pro vzájemné vztahy. V roce 1922 vyjednálo Společenství národů (Velká Británie, Francie, Itálie a Československo) úvěr Rakousku ve výši 650 milionů zlatých korun. Nejvyšší podíl na pomoci Rakousku mělo Československo, které uzavřelo v únoru 1922 s Rakouskem úvěrovou smlouvu s půjčkou na 500 milionů československých korun. V rozhovorech s F. Markem dával E. Beneš Rakousku finanční a hospodářské rady, které měly zlepšit rakouskou situaci. E. Beneš radil provést reformy ve státní správě, železnici či finanční politiky.¹²¹ F. Marek zmínil v telegramu ze dne 17. srpna 1922, že E. Beneš pronesl, že ze strany Společnosti národů není očekávána žádná pomoc a že by si Rakousko mělo pomoci nejdříve samo a spoléhat se samo na sebe.¹²²

T. G. Masaryk hovořil o problému Rakouska pozitivně a nebránil se spolupráci mezi Československem a Rakouskem. K otázce Rakouska se ostře vyjádřil i Alois Rašín (1867-1923), který kritikou rozhodně nešetřil.¹²³

Krom samostatné pomoci byla i varianta druhá – pomoc velmocí, resp. Společnosti národů. K této variantě se ovšem Československo nestavělo čelem. F. Marek se k tomu stavěl nejpozitivněji ze všech diplomatů. Myslel si, že poté, co se začne Rakousku dařit, stane se hospodářským centrem Evropy. Tak se stalo a ukázalo se, že vstup Společnosti

¹¹⁸ Tamtéž, s. 171-172.

¹¹⁹ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 48, Zl. 31/P., zpráva F. Marka, Praha 18. 1. 1922.

¹²⁰ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 173-174.

¹²¹ Tamtéž, s. 175-176.

¹²² ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 48, Nr. 35., zpráva F. Marka, Praha 17. 8. 1922.

¹²³ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 180-181.

národů do otázky Rakouska bylo výhodné i pro Československo. To se podílelo na půjčce Rakousku a získalo garanci rakouské samostatnosti.¹²⁴

Druhá polovina 20. let

Další vlna aktivit přišla v roce 1925.¹²⁵ E. Beneš chtěl posunout československo-rakouské vztahy ještě dále. O svých plánech se často zmiňoval F. Markovi, nicméně nechtěl zacházet do podrobností.¹²⁶ F. Marek soudil, že Benešovy plány se shodovaly se smlouvami, o nichž se F. Markovi již zmiňoval. E. Beneš chtěl vytvořit skupinu států, které byly politicky samostatné a které budou navzájem propojeny bilaterálními a velmi výhodnými hospodářskými smlouvami.¹²⁷ Konkrétně F. Marek dedukoval, že E. Beneš bude usilovat o užší hospodářské a politické sblížení mezi Československem a Rakouskem, ke kterému by se přidaly další středoevropské státy - Maďarsko, Jugoslávie a Rumunsko.¹²⁸ F. Marek se ve svých odhadech opět nemýlil. Vše mělo zůstat utajené, což E. Beneš v rozhovorech s F. Markem žádal.

V roce 1925 se Benešovy představy o středoevropském sblížení konkretizovaly. Jak F. Marek předpokládal, ústřední roli v Benešových plánech hrálo Rakousko.¹²⁹ Rakouská strana se opět bránila, měla strach z vlivu střední Evropy. Zároveň ale měla zájem na uvolnění obchodních bariér.¹³⁰

E. Beneš snažil dosáhnout sblížení středoevropských států pomocí zavedení celních preferencí ve vzájemných hospodářských vztazích a později uzavření středoevropského garančního paktu.¹³¹ Chtěl tak zajistit konsolidaci střední Evropy.¹³² Do jednání se zapojila i Itálie, která sledovala v Rakousku své mocenské cíle. Československo příliš nechtělo spolupracovat s Itálií, jelikož E. Beneš měl v plánu zachovat myšlenku střední Evropy, kam Itálie rozhodně nepatřila. Nakonec mu ale nezbylo nic jiného, než s Itálií

¹²⁴ Tamtéž, s. 182-184.

¹²⁵ Tamtéž, s. 207.

¹²⁶ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938*. [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹²⁷ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 212.

¹²⁸ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938*. [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 214.

¹³¹ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938*. [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹³² Tamtéž.

začít jednat. E. Beneš nabídl Itálii, že by měla souhlasit se středoevropskou koncepcí, aniž by se jí přímo účastnila. Měla by mít také zájem na posílení samostatnosti Rakouska.¹³³

Tento plán E. Benešovi bohužel nevyšel. Itálie se chtěla plně podílet na spolupráci se střední Evropou. K tomu se navíc za Itálii postavilo Rakousko, které se bálo být závislé na Praze.¹³⁴ Československo mělo v celém projektu zaujmout dominantní postavení. E. Beneš s F. Markem se začali scházet téměř denně, kdy E. Beneš F. Markovi své plány dlouze představoval.¹³⁵

F. Marek napsal v dopise dne 2. května 1925 o rozhovoru s E. Benešem. Dopis byl přísně tajný, adresovaný do rukou rakouského spolkového kancléře Rudolfa Ramka (1881-1941).¹³⁶ Obsahoval plány E. Beneše k italské otázce: *„Itálie původně požadovala mezinárodní konferenci. E. Beneš odmítl, protože taková konference by způsobila veliký rozruch a byla by pro Československo nepříjemná a příliš zdlouhavá. E. Beneš měl od samého začátku snahu provést expertízu politického charakteru, proto požádal, aby nebyli vysláni do komise sousední státy ani garanti a aby byla zaplněna pouze zástupci z Velké Británie a z Francie. Proti tomuto požadavku zpočátku zaujala Itálie stanovisko, že by chtěla být členem komise. Pokud ne členem komise, tak alespoň úředníkem, kterým byl zvolen tajemník ekonomického oddělení Společnosti národů, pan Stoppani. V důsledku na to byl E. Beneš nucen požadovat pro sebe stejné právo - buď bude v komisi Itálie i Československo, nebo tam nebude nikdo z nich.“*¹³⁷

V dopise následuje: *„Musel toto stanovisko přijmout také z vnitropolitických důvodů, protože by nikdo v Československu nepochopil, že se vzdal vlivů na expertní komisi, ve které je zastoupena Itálie. E. Beneš zkonstatoval, že to neznamenal nedůvěru vůči Itálii a chtěl uvítat řešení otázky bez Itálie a Československa, protože věřil, že by pak Československo mělo pohodlnější vnitropolitickou situaci. Nicméně netušil, jak celá věc skončí, ale věřil, navzdory opačným názorům, že nakonec Itálie v nějaké formě prosadí svou účast v expertní komisi. Měl pocit, že Itálie nevložíla*

¹³³ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 214.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Tamtéž, s. 215.

¹³⁶ Rudolf Ramek byl právník v Salzburgu a ve Vídni. V letech 1920-1934 byl poslancem Národní rady V letech 1930-1933 byl druhým prezidentem Národní rady. V letech 1924-1925 byl spolkovým kancléřem Rakouska. Mimo jiné byl spolkový ministr vnitra nebo státní justiční sekretář. (KRIECHBAUMER, Robert. *'Dieses Österreich retten'*. Böhlau Wien, ©2006, s. 223.)

¹³⁷ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchiv 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 49, Zl. 66/Pol., zpráva F. Marka, Praha 2. 5. 1925.

dostatečnou důvěru Velké Británii a Francii a že měla strach z rozhodnutí, které by se nemuselo Itálii zamlouvat. Dal na vědomí, že Československo nechce Rakousku způsobit potíže. Nicméně ale nemohlo upustit od tohoto stanoviska. E. Beneš byl dotázán, zda věří, že by expertní komise mohla zasedat v červnu, načež odpověděl, že podporuje okamžité ustanovení komise. E. Beneš by byl uvítal, kdyby se každý mohl svobodně vyjadřovat. Nikdo nechtěl celní unii ani federaci. Spojení Rakouska a Německa nebylo možné, což znamenalo, že se nemohlo nic špatného stát. Ukázalo se, že Československo a Itálie možná ještě s Rakouskem mají konkrétní plány. Itálie pronesla, aby se vydaly povolovací postupy, načež E. Beneš odpověděl, že to bude možné, až bude hotový nový celní tarif. Dále se dohadovali o konkrétních tarifech, kde by podle E. Beneše mohly vznikat problémy. E. Beneš řekl, že se jednalo pouze o znovuvrácení výhod nástupnickým státům staré monarchie bez nevýhod. Např. jak by Itálie přišla k tomu, aby se podílela celým svým územím na těchto výhodách. Postoj Československa k Itálii neměl být špatně chápán. E. Beneš nechtěl podstoupit žádný krok bez vědomí Itálie. Přesto muselo být stále na očích, že se jednalo o sanaci Rakouska. Pokud chtěla Itálie sama převzít sanaci Rakouska, neměl proti tomu E. Beneš nic. Nicméně nevěřil, že by to bylo možné, protože Rakousko bylo ve střední Evropě, zatímco Itálie ne.¹³⁸

F. Marek ukončil dopis tím, že: „Československo bylo ochotné přinést oběti, ale nechtělo nést oběti za to, za co nepotřebovalo a za co nebylo nezbytně nutné.“¹³⁹

V červnu 1925 byla v Ženevě ustanovena trojstranná komise expertů, Richarda Schüllera, Angela Di Nola a Jana Dvořáčka, která navrhla padesátiprocentní snížení cel.¹⁴⁰ E. Beneš se prezentoval veřejnosti ve smyslu zájmu o harmonii československo-italských vztahů, doopravdy mu šlo ale o zabránění italsko-rakouské spolupráce. Preferenční režim byl tedy navrhnout nejen mezi Československem a Rakouskem a Rakouskem s Itálií, ale i mezi Československem a Itálií, který byl nakonec, jak E. Beneš očekával, Itálií odmítnut.¹⁴¹

E. Beneš věřil ve svoji sílu slova a oprávněnost svých argumentů, což lze doložit z Markova dopisu ze dne 2. května 1925. E. Beneš byl také velmi vytrvalý, jeho názory se po dobu 20. let neměnily.¹⁴² F. Marek E. Beneše velmi obdivoval, což jeho nadřazení

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 214.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 215.

¹⁴² Tamtéž, s. 216.

necháпали.¹⁴³

Celý preferenční plán ztroskotal v létě 1925. E. Beneš tvrdil, že za ztroskotání mohlo především Rakousko, které neustále hrozilo anšlusem. E. Beneš v tuto chvíli přiznal F. Markovi, že musí změnit jednání. Zde vznikla myšlenka ducha Locarna, který by měl pomoci nastolit důvěru ve střední Evropě.¹⁴⁴ Zdá se, že Československo mělo smůlu na spojení a že Benešova myšlenka dobrých vzájemných vztahů střední Evropy byla zidealizovaná.

Locarno

Jak již bylo zmíněno, musela být podle E. Beneše nalezena zcela nová forma spolupráce, která by Československu zajistila veškeré výhody minulosti, aniž by ho vystavila nebezpečí. Ze svých plánů vylučoval E. Beneš velmoci. Usiloval o vzájemnou dohodu především s malými státy. I v těchto jednáních hrál F. Marek důležitou úlohu.¹⁴⁵ Tahy E. Beneše vycházely z labilního postavení Československa.¹⁴⁶

Ve dnech od 5. do 16. října 1925 se sešli v Locarnu, švýcarském městečku ležícím v italském kantonu, nepřátelé 1. světové války – Anglie, Francie, Německo a Itálie.¹⁴⁷ Bylo podepsáno 9 dokumentů, ve kterých došlo k mnoha kompromisům a státy se zavázaly ke vzájemným garancím míru a spolupráce. Cílem bylo najít společnou dohodu prostředky, jak ochránit své národy od války. K účastníkům smluv patřili zástupci německé, belgické, britské, francouzské, italské, polské a československé vlády.¹⁴⁸ Šlo o revizi versailleské smlouvy.¹⁴⁹

Jak zmínil Ota Konrád, odborná literatura se lišila názory na Locarno vůči Československu. Jedna literatura tvrdila, že Československo dosáhlo v Locarně maxima, druhá uváděla, že Locarno oslabilo československý stát.¹⁵⁰

¹⁴³ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938.* [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹⁴⁴ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933.* Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 216.

¹⁴⁵ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938.* [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹⁴⁶ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938). Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929).* Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-027-6, s. 364.

¹⁴⁷ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky.* Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-791-7, s. 138.

¹⁴⁸ SOVADINA, Jiří. *Moderní dějiny: Locarnské smlouvy* [online]. 2013. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/locarnske-smlouvy-16-10-1925/>.

¹⁴⁹ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky.* Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-791-7, s. 138.

¹⁵⁰ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933.* Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 216-217.

Interpretaci, kterou šířil E. Beneš, byla pro Československo pozitivní. Tvrdil, že Československo dosáhlo úspěchu v posílení jeho mezinárodním postavení. Bohužel se jeho interpretace rozcházela s jakýmkoliv dokumentem z té doby.¹⁵¹ Československo se snažilo nejprve posílit své postavení se sousedy, hlavně s Rakouskem. Nicméně Rakousko opouštělo v tu chvíli od spolupráce s Francií a přeorientovalo se na Itálii a Německo. Začalo postupné připravování politického spojení Německa a Rakouska. Československo tudíž neuspělo se svým plánem.¹⁵² E. Beneš si neuvědomoval realitu. V rozhovorech s F. Markem měl opět plán, který obsahoval pojem druhé Locarno. Chtěl vytvořit mezi Rakouskem, Československem, Jugoslávií, Maďarským a dalšími evropskými státy podobný pakt jako v Locarnu. Přál si dát dohromady nejdříve politickou situaci a následně potom i ekonomickou. I tato Benešova myšlenka byla neúspěšná. Nabídka Maďarsku na vstup do Malé dohody nebyla úspěšná, Rakousko pouze uzavřelo s Československem arbitrážní smlouvu, což byla především nástupnická smlouva lánské smlouvy.¹⁵³

Důsledkem Locarna bylo zesílení hospodářských styků s Německem a hospodářské oslabování Československa. Politické a hospodářské zesílení Německa vedlo k tomu, že se střední Evropa, včetně určitých skupin v Československu, Rumunsku a Jugoslávii chtěly začít orientovat se na Německo.¹⁵⁴ I historie nakonec ukázala, že Locarno bylo porážkou Československa.¹⁵⁵

Myšlenka Locarna se vrátila počátkem roku 1927. Jednalo se o sílící Itálii a strachu z nárůstu Německa. V březnu 1927 se vyjádřil E. Beneš v rozhovoru s F. Markem, že by si přál vytvořit středoevropský svaz států, které by byly politicky a hospodářsky samostatné a radily by se o společných zájmech, což bylo podle F. Marka hlavním Benešovým cílem. E. Beneš představil tuto svoji myšlenku Malé dohodě v květnu 1927, kde natvrdo oznámil, že nepočítá s velmocemi. Opět byly jeho plány nereálné a ani tentokrát mu nevyšly. Rakousko na tyto návrhy reagovalo opět negativně. Nechtělo se příliš vázat a chtělo si udržet svoji neutralitu.¹⁵⁶

¹⁵¹ Tamtéž, s. 218.

¹⁵² OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-791-7, s. 139.

¹⁵³ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 218.

¹⁵⁴ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-791-7, s. 140.

¹⁵⁵ KLIMEK, Antonín. *Vítejte v první republice*. Praha: Havran, 2003. ISBN 80-86515-33-8, s. 174.

¹⁵⁶ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 219-223.

Ve stejnou dobu se konaly v Československu volby prezidenta republiky. E. Beneš chtěl kandidovat, bohužel jeho zdravotní stav ani popularita mezi obyvateli, mu to neumožnila. Do boje vytáhl tedy opět T. G. Masaryk.¹⁵⁷

Československo přišlo s novým návrhem roku 1928, v důsledku na předešlé události – uzavření smlouvy mezi Itálií a Maďarskem, o několik týdnů později mezi Itálií a Albánií.

V lednu 1928 byl odhalen na rakouských hranicích vlak převážející zbraně z Itálie do Maďarska. E. Beneš o této události informoval Rakousko přes F. Marka.¹⁵⁸ Dne 9. ledna 1928 napsal F. Marek rakouskému kancléři Ignazi Seipelovi (1876-1932) dopis související s touto situací, který byl přísně tajný: „*Echo, které odhalilo v St. Gotthardu tajný převoz zbraní do Maďarska, bylo známo z novin. V první řadě byl popuzen socialistický i nacionalistický tisk. Vládní tisk byl zavalen výčitkami, že tuto aféru podcenil a nedostatečně vystihl vážnost situace. Na maďarském velvyslanectví panoval neklid a Markův maďarský kolega se ho opakovaně pokoušel vyslechnout, jestli F. Marek neví něco o Benešových záměrech v důsledku této aféry.*“¹⁵⁹

Dopis pokračoval sdělením: „*Oproti F. Markovi zaujímal maďarský velvyslanec stanovisko, že se nejednalo o zásilku zbraní pro Maďarsko, ale že kulometry byly určeny pro sovětské Rusko. E. Beneš nechtěl tuto událost přeceňovat a zveličovat, ale nechtěl ji ani opomíjet nebo podcenit. Transport, objevený rakouským celním úřadem v St. Gotthardu jistě nebyl první a E. Beneš měl zprávy o minimálně osmi podezřelých transportech. Na otázku, jestli se on nebo Malá dohoda Společnosti národů budou touto věcí zabývat, E. Beneš poznamenal, že z toho nechce dělat aféru, přesto věřil Společnosti národů, které měla kontrolní právo a povinnost nad takovými dodávkami zbraní, že jistě upozorní na toto právo a povinnost ostatní země. U tohoto převozního zboží bylo technicky nemožné podrobit všechny zásilky důkladné prohlídce při vstupu na rakouské celní území, neboť by se jinak musely prohledávat všechny transporty jižních plodů a dalšího zboží. E. Beneš s F. Markem souhlasili, přesto si mysleli, že dojde k tomu, aby bylo vyžadováno prohledání všech transportů určených pro Maďarsko.*“¹⁶⁰

E. Beneš si v reakci na tuto aféru dovolil oslovit Rakousko a Jugoslávii, se kterými chtěl uzavřít Locarno. Rakouský kancléř I. Seipel byl jménem Rakouska ve svém

¹⁵⁷ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny České XIII. 1918-1929*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2000. ISBN 80-7185-328-3, s. 587.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 225-226.

¹⁵⁹ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 50, Zl. 2/Pol., zpráva F. Marka, Praha 9. 1. 1928.

¹⁶⁰ Tamtéž.

vyjádření nepřekvapivě negativní. I. Seipel vzkázal po F. Markovi, že není správná doba přejít ke smlouvě navržené E. Benešem. Navštívil E. Beneše osobně. Tímto setkáním se jejich myšlenky sblížily a Rakousko začalo uvažovat o uzavření smlouvy.¹⁶¹

Obrat ale nastal při Benešově návštěvě Berlína na podzim 1928, kde se vrátil k myšlence spolupráce středoevropských zemí. Neúspěšné československé plány měly jediný pozitivní výsledek, aby se jasněji vymezila rakouská pozice“.¹⁶²

Na situaci poukázal F. Marek v dopise ze dne 12. prosince 1928, ve kterém popisoval politickou situaci v Československu, o které E. Beneš hovořil: „Česká agrární strana se už rozrostla tak, že si mohla dovolit vše. Již překročila vrchol své moci. Když se objevily útoky agrárního tisku na osobu československého ministra zahraničí E. Beneše, zeptal se agráriků, zda si přáli jeho demisi. Upozornil na to, že jeho demise by měla za následek demisi celého kabinetu. V novém kabinetu by se stal znovu ministrem zahraničí, ale byla otázka, zda by agrárníci byli zastoupeni se stejnou mocí a stejnými lidmi. Tvrdil, že pokud by se nemohli shodnout na složení parlamentního kabinetu, přišla by úřednická vláda, ve které by opět seděl E. Beneš. Jedno bylo jisté, národní demokraté by pak vyšli naprázdno. Agrárníci byli těmito sděleními šokováni a ustoupili. Prezident T. G. Masaryk se rozhodl, že v příštím období jmenuje premiérem A. Švehlu. Do nových voleb šel E. Beneš jako vůdce národních socialistů. Agrárníci prohráli, socialistické strany vyhrály. Národní socialisté vzali agrárikům, kteří byli kompromitováni kvůli pozemkové reformě tolik hlasů, že se možná stanou největší stranou v parlamentu. Nová vláda připojí české i německé socialisty. Ministr se krátce dotkl rakouských prezidentských voleb a litoval, že se nepočítá se záměrem Jeho Excelence posílit prerogativa spolkového prezidenta. V Československu jsou pravomoci prezidenta větší než v Rakousku a jsou tendence, aby byly ještě větší.“¹⁶³

¹⁶¹ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 228.

¹⁶² Tamtéž, s. 230-231.

¹⁶³ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 50, Zl. 148/Pol., zpráva F. Marka, Praha 12. 12. 1928.

Briandův plán

V roce 1929 začala probíhat jednání o novém reparačním plánu na evropskou spolupráci. Ten byl přednesen na shromáždění Společnosti národů v Ženevě tehdejším francouzským premiérem a ministrem zahraničí Aristidem Briandem (1862-1932).¹⁶⁴ Přišel se sjednocením Evropy a sblížením Francie s Německem.¹⁶⁵ Vycházel z přesvědčení, že stabilita vztahů může být zajištěna pouze komplexnějším plánem, ve kterém bude zahrnuta celá Evropa. Přednesl myšlenku Evropské unie. Plán vycházel z toho, že musí být odstraněna cla, a tak se vytvoří základ pro budoucí evropskou politickou federaci.¹⁶⁶

F. Marek popsal rozhovor s E. Benešem na téma aktuální otázky dne 10. října 1929 takto: „*O jednáních v Ženevě se E. Beneš vyjádřil velmi uspokojivě. Nemůže být skryto, že pacifikování Evropy rychle pokročilo. Velká Británie usiluje o to, aby dosáhla všemi prostředky klidu a pořádku v Evropě. Odzbrojovací komise se podle E. Beneše určitě sejde v roce 1931. V hospodářském vztahu vše směřuje k volnému obchodu. S ohledem na Maďarsko řekl E. Beneš, že se určitě něco připravuje, vládnoucí strana už přišla k rozumu, že takto s dosavadními metodami nelze pracovat a hledá způsob, jak se dostat z této situace, ve které je Maďarsko úplně izolované. V každém případě nynější režim už dlouho nepotrvá.*“¹⁶⁷

Dne 18. listopadu 1929 poslal F. Marek dopis do Vídně, ve kterém bylo obsaženo, co psaly *Lidové noviny* o aktuální situaci, s názvem článku: „*Rakousko jde naproti občanské válce. Nejasný postoj Itálie.*“ *Lidové noviny* uvedly: „*Rakouský návrh reformy ústavy byl na začátku uspokojivě přijat veřejností, avšak ukázalo se, že parlament má malé vyhlídky pro jeho přijetí. Sociální demokraté požadují jeho změny. Proto se dynamická síla rakouské politiky rozhodla vyhrožovat. Není to poprvé, často se chce rakouský parlament zbavit problému s demokratickou pomalostí, objeví se ozbrojená síla a přinutí k rychlejšímu tempu. Zahraničí napjatě sleduje rakouské události. Socialistické státy varují Rakousko před občanskou válkou, říšský prezident, francouzská levice i anglická žurnalistika se obávají posílení fašismu při spojení*

¹⁶⁴ Aristid Briand byl nejaktivnějším francouzským státníkem Evropy mezi světovými válkami. Byl právník, řečník, tajemník socialistické strany, v ministerské funkci byl 23x, premiérem vlády 11x. (VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy*. Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7106-570-8, s. 135.)

¹⁶⁵ VEGER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy*. Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7106-570-8, s. 136.

¹⁶⁶ MORAVCOVÁ, Dagmar. *Výmarská republika: problémy demokracie v Německu 1918-1932*. Praha: Karolinum. 2006. ISBN 80-246-1176-7, s. 174.

¹⁶⁷ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 50, Zl. 135/Pol., zpráva F. Marka, Praha 10. 10. 1929

*Německa a Rakouska. Nejasný je postoj Itálie. Panují obavy, že chce zvětšit svůj vliv v Podunají. Alarmující zprávy přicházejí ze Štýrska, které potvrzují vážnost situace. Nedělní obecní volby v Dolním Rakousku nepřinesly žádné vysvětlení, pozice socialistů zůstala neměnná. ČSR musí s velkou vážností sledovat události v Rakousku, neboť není vyloučeno, že bude nutné aktivně zasáhnout.*¹⁶⁸

Německo Briandův plán odmítlo z důvodu podezření, že sjednocení Evropy bylo pouze nástrojem Francie, která chtěla být dominantní. Mezitím získala podporu v Německu strana Adolfa Hitlera (1889-1945),¹⁶⁹ NSDAP.¹⁷⁰ V Německu stoupla nezaměstnanost na 2,5 milionu.¹⁷¹ Československé reakce na Briandův plán byly pozitivní. Rakousko si nebylo svým názorem jisté. J. Schober se nakonec přiklonil k názoru, že by spolupráce s Francií mohla být účinná. Československo se připojilo k Briandově plánu dne 16. června 1930, Rakousko o necelý měsíc později, dne 5. července 1930.¹⁷²

Od února 1930 plánoval být Briandův plán Německem oslaben. Rakousko totiž již v této době začalo uvažovat o celní unii s Německem. Tato myšlenka německo-rakouské spolupráce byla reakcí na Briandův plán. To Francii a Československo velmi pobouřilo, E. Beneš začal mít ještě větší odpor k Německu. Německo-rakouská spolupráce byla zveřejněna v březnu 1931. F. Marek touto dobou psal dopisy do Vídně, kde popisoval, že v Československu panuje nervozita z Německa.¹⁷³

Československo-rakouské vztahy byly zasaženy dne 21. března 1931, Československo intervenovalo spolu s Francií a Itálií. J. Schober obvinil Československo, že ho do domluvy s Německem donutilo právě ono. V září 1931 nezbylo než prohlásit, že Rakousko nebude již dále plán sledovat. Československo

¹⁶⁸ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 50, Zl. 154/Pol., zpráva F. Marka o Lidových novinách, Praha 13. 11. 1929

¹⁶⁹ Adolf Hitler byl německý vůdce, který udělal kariéru a dostal se do paměti lidstva téměř jako nikdo jiný. To, co spáchal za činy, bylo neuvěřitelné a mohla za to jeho vůle a povaha. (MASER, Werner. *Adolf Hitler: tak vedl a řídil*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4654-8, s. 237.) Začínal ve Vídni, kde se po smrti rodičů pokoušel o přijetí ke studiu malířství s doporučením, aby se věnoval architektuře. V té době začaly vládnout světu antisemitské nálady, které se dotkly i A. Hitlera. Měl obavy, aby Slované nezatlačili Němce, protože např. v roce 1910 žilo ve dvoumilionové Vídni přes sto tisíc Čechů. (KLIMEK, Antonín. *30. 1. 1933: Nástup Hitlera k moci: Začátek konce Československa*. Praha: Havran, 2003. ISBN 80-86515-28-1, s. 8-10.)

¹⁷⁰ NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeitspartei (původně DNSAP), v překladu do češtiny Národně-socialistická německá strana dělníků. Český národní socialismus sloužil jako vzor pro vznik této strany. Největším národním socialistou byl označován E. Beneš. (KLIMEK, Antonín. *30. 1. 1933: Nástup Hitlera k moci: Začátek konce Československa*. Praha: Havran, 2003. ISBN 80-86515-28-1, s. 14.)

¹⁷¹ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy*. Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7106-570-8, s. 139.

¹⁷² KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 243-248.

¹⁷³ Tamtéž, s. 248-250.

s Francií vytvářely návrhy na vlastní řešení pro střední Evropu. E. Beneš navrhoval udělení celních preferencí pro zemědělské státy ze strany průmyslových zemí. Francie sice část Benešových plánů přijala, celní preference však chtěla přiznat pouze průmyslovým státům. Snaha Československa nebyla úspěšná.¹⁷⁴

E. Beneš se o situaci vyjádřil několikrát, i v rozhovorech s F. Markem. Zdůraznil význam a závažnost německo-rakouské unie a zmínil pohlcení Československa německou střední Evropou.¹⁷⁵ Akce německo-rakouské celní unie nakonec neuspěla.¹⁷⁶

E. Beneš se nebál hrozit F. Markovi v červnu 1931, že Rakousko nezíská úvěr od Francie. Podle E. Beneše byly československo-rakouské vztahy zasaženy do budoucna. F. Marek mu položil otázku, ve které se ptal, pokud by nebyla možná spolupráce Rakouska s Německem, zda by přistoupil na spolupráci s Rakouskem on. Na to odpověděl, že dříve ano, nyní po všem, co se stalo, ne. Je jisté, že německo-rakouská spolupráce nebyla hospodářského, nýbrž politického znění.¹⁷⁷

Tardieuův plán

E. Beneš měl nový plán, který diskutoval s F. Markem. Měl zájem o hospodářskou spolupráci se státy Malé dohody a Rakouska s Maďarskem. Vrátila se na scénu také Benešova idea střední Evropy. Považoval situaci po krachu německo-rakouské celní unie za velmi vhodnou. Rakousko se nechtělo chopit iniciativy, ale bálo se, aby nebylo z tohoto plánu vyřazeno. Zůstávalo tedy pasivním objektem.¹⁷⁸

Tardieuův plán vešel ve známost v březnu 1932. F. Marek se domníval, že československá strana neměla o plánu nejmenší ponětí. Tentokrát se však mýlil, jelikož Československo se na plánu přímo podílelo. Plán se opíral v podstatě o koncept plánů E. Beneše. E. Beneš si byl sebou opět velmi jistý. V rozhovoru s F. Markem z října 1931 pronesl, že se Československu nic nestane, protože má vláda vše pevně v rukou a protože československá koalice je silná. Cílem Tardieova plánu byla realizace střední Evropy podle představ Československa a Francie. Benešův plán z března 1932 odmítla

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 251-256.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 256.

¹⁷⁶ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938.* [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹⁷⁷ KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933.* Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. 2012. ISBN 978-80-86495-89-7, s. 258-259.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 260-263.

Itálie i Německo. Rakousko se nakonec rozhodlo jít stranou od myšlenky uzavřené skupiny malých středoevropských států.¹⁷⁹

Od roku 1933

V roce 1933 došlo k obratu, kdy se v Německu dostali k moci nacisté. Došlo k překreslení mocensko-politických vztahů ve střední Evropě. Tyto vztahy se odehrávaly jinak, než tomu bylo doposud.¹⁸⁰

E. Beneš poznal, že Československo nezvládne vytvořit středoevropskou koncepci. Snažil se najít si alespoň spojence. V únoru 1933 byl podepsán Organizační pakt států Malé dohody.¹⁸¹

Dne 17. února 1934 vyvolal nacistický tlak na Vídeň britsko-francouzské-italské prohlášení, deklarující zájem o rakouskou nezávislost, což E. Beneš velmi vítal. Zároveň bylo jisté, že v Rakousku bude probíhat fašizace a že Itálie bude chtít sblížit Rakousko s Maďarskem pod svým vedením, což odmítal, protože by toto sblížení vyvolalo ve střední Evropě dva nepřátelské bloky, které by znemožnily hospodářskou spolupráci malých států. E. Beneš chtěl věřit, že proti tomuto uspořádání se obrátí Malá dohoda s Francií a Anglií.¹⁸²

Své plány vzdal, nicméně roku 1935 ještě vyprávěl F. Markovi o založení nové střední Evropy.¹⁸³ Dopis poslal F. Marek dne 28. května 1935 spolkovému kancléři Karlu Schuschniggovi (1897-1987), ve kterém psal, jak celou situaci vidí E. Beneš: „1) Životní problém Itálie nespočívá v Etiopii, ale v Brenneru. 2) Car Boris (Bulharsko) si dá pozor, aby svou zemi už neangažoval, jako v případě třech posledních balkánských válek. Zbylé balkánské státy by v daném momentě napadly Bulharsko. 3) Jugoslávie použije pomoc Německa proti Itálii tak, jak to půjde, nakonec se to ale žádným způsobem a v žádném směru neodtrhne od Prahy. 4) V Bukurešti se přijmou možné pokusy o sblížení Göringa, a dokud se prodá dost pšenice a dalších surovin do Německa, bude politika směřována do Paříže. Rumunsko nemůže dělat po pařížsko-

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 267.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 268.

¹⁸¹ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938.* [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹⁸² DEJMEK, Jindřich. *Nenaplněné naděje: politické a diplomatické vztahy Československa a Velké Británie od zrodu První republiky po konferenci v Mnichově (1918-1938).* Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0709-3, s. 236.

¹⁸³ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938.* [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

moskevská ujednání jinou politiku, než se pohybovat na linii Paříž-Moskva, což je dáno povahou věci.“¹⁸⁴ Netajil se v něm svým rozladěním. Československo zůstalo demokratické, zatímco Rakousko svůj postoj stále směřovalo k Německu.¹⁸⁵

Praha se nepřestala ucházet o rakouskou přízeň, ale stále častěji to vzdávala. Jak uvedl Ondřej Houska: „*Kolbiště musela vyklidit těžším vahám: Berlínu a Římu.*“ Markově pozici ale československo-rakouské odcizení neohrozilo. O své postavení u E. Beneše nepřišel. Šedý stín nacistického režimu F. Marka ale znepokojoval. Vzbuzoval v něm velké obavy. S E. Benešem o německé politice vedl řadu důvěrným hovorů.¹⁸⁶

Ani v době, kdy Evropě již opravdu hrozilo nebezpečí, nikdo neočekával, že úplná tma nad jejich zeměmi nastane tak brzy. A. Hitler vpochoďoval dne 12. března 1938 do Rakouska. I nadále se E. Beneš s F. Markem setkával. Při jednom z rozhovorů přišlo na téma těžké mezinárodní pozice Československa. E. Beneš tvrdil, že jakmile Německo vnikne do Československa, Francie přijde na pomoc. F. Marek byl pesimistický a Francii nevěřil, zatímco E. Beneš přes všechna svá zklamání zůstával stále mimo realitu a neuvědomoval si vážnost situace, která přišla již brzy.¹⁸⁷

Konec diplomatické kariéry

F. Marek ztratil svůj post rakouského diplomata v Praze po anšlusu Hitlerova rodného Rakouska, dne 11. března 1938 a po obsazení československého pohraničí,¹⁸⁸ dne 1. října 1938.¹⁸⁹ I po propuštění z funkce diplomata zůstal F. Marek v Praze, kde se snažil příležitostnými pracemi živit a podporovat svou rodinu. Bohužel to nešlo jednoduše. Nebyla mu přiznána ani penze.¹⁹⁰ Druhou světovou válku strávil jako

¹⁸⁴ ÖstA Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Karton 56, Zl. 282/Pol., zpráva F. Marka, Praha 28. 5. 1935.

¹⁸⁵ HOUSKA, Ondřej. Rakušan v Praze. *Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938.* [online] ©2005. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Německé vojenské jednotky překročily poprvé československé hranice 1. 10. 1938. Nejprve obsazovaly jižní Čechy. Českoslovenští vojáci se museli stáhnout, a aby nedocházelo k žádným střetům, byla podepsaná tzv. dohoda o pohybech, na základě které se udržovalo tříkilometrové neutrální pásmo mezi ozbrojenými silami obou států. Do 10. 10. 1938 došlo k úplnému obsazení Čech a severní a jižní Moravy. (GEBHART, Jan a Jan KUKLÍK. *Druhá republika 1938–1939: svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě.* Praha; Litomyšl: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-626-6, s. 15.)

¹⁸⁹ MASER, Werner. *Adolf Hitler: tak vedl a řídil.* Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4654-8, s. 108.

¹⁹⁰ STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947.* Praha: Archiv AV ČR. 1995, s. 24.

zaměstnanec ve správních radách dvou československých akciových společností v Praze. Tuto pozici mu zajistil E. Beneš prostřednictvím své kanceláře.¹⁹¹

Po roce 1945

Po osvobození Prahy vznikla v Československu nová vláda v čele s E. Benešem. Zde se ukázal vztah těchto dvou mužů opět jako výjimečný. E. Beneš okamžitě svolil F. Markovi obnovit rakouské zastupitelství v Československu. V této situaci byl F. Marek podporován dalšími Rakušany, žijícími na území Československa, např. bývalým rakouským generálním konzulem v Praze dr. Herbertem Schallenbergem. Za tento post byl vděčný E. Benešovi.¹⁹²

Pracovní náplň F. Marka byla starost o četné Rakušany, většinou utečence z různých míst východní Evropy, kteří se přes Prahu vraceli do Rakouska, své rodné vlasti. Činil tak společně s oběma svými dětmi a některými spolupracovníky. F. Marek s H. Schallenbergem obstarávali se značným úsilím potraviny a základní věci pro život, aby mohli skromně zaopatřit a podpořit rakouské uprchlíky. F. Marek dokonce navázal kontakt s prozatímní rakouskou vládou, především se svým známým Karlem Rennerem, který bez výhrad souhlasil s tím, aby F. Marek obnovil rakouské diplomatické zastoupení v Praze.¹⁹³

Markův život se změnil v květnu 1945. Tento měsíc byl pro F. Marka osudový. Dne 23. května 1945 byl F. Marek zatčen Sověty.¹⁹⁴ Uvězněn byl v ruském vězení v Badenu u Vídně. Dne 8. srpna 1945 byl převezen do Moskvy, kde věznění a vyšetřování pokračovalo. Byl obviněn z toho, že pracoval a působil jako špion v německé zpravodajské službě proti Sovětskému svazu. Z vyšetřování ale nakonec vyplynulo, že žádnou špionáž proti Sovětskému svazu neprováděl. Napsal jen několik zpráv o americké politice, jejichž kopie našli Rusové v jeho bytě. V říjnu 1945 nařídil šéf sovětské kontrarozvědky, aby vyšetřování proti F. Markovi bylo pozastaveno. Nicméně propuštěn z vězení nebyl a jeho rodina ani rakouská vláda neobdrželi o F. Markovi

¹⁹¹ WIRTH, Maria. *Christian Broda: eine politische Biographie*. Wien: Vienna University Press. [online] 2011, s. 42.

¹⁹² STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947*. Praha: Archiv AV ČR. 1995, s. 24.

¹⁹³ Tamtéž, s. 24.

¹⁹⁴ KOCH, Klaus. *Von Saint-Germain zum Belvedere: Österreich und Europa 1919-1955*. Austria, 2007. ISBN 978-3-486-58378-6, s. 230.

žádné informace. Bohužel četné dotazy rakouského vyslance v Moskvě i dotazy rodinných příslušníků zůstávaly bez odezev nezodpovězeny.¹⁹⁵

Někteří Rakušané věznění v ruských věznicích tvrdili, že F. Marka občas zahlédli, takže zůstávala neustále naděje, že i on se jednou vrátí. Spekulovalo se o tom, že toto zatčení bylo způsobeno tím, že spolupracoval s pražským gestapem.

Markův skon

Na podzim 1946 se zdravotní stav F. Marka výrazně zhoršil. Velitel věznice Lefortovo zažádal, aby byl F. Marek neprodleně odvezen do vězeňské nemocnice Butyrka, z důvodu důkladného vyšetření. Žádal tak dopisem na ministerstvu státní bezpečnosti, dostal výsledky zdravotního stavu F. Marka a vystavil posudek o Markově znepokojujícím zdravotním stavu. Požadoval, aby měl F. Marek nepřísnejší klid na lůžku, jelikož se mu projevila srdeční vada se známkami dekompenzace třetího stupně a dystrofie¹⁹⁶. Po této zprávě byl F. Marek přeložen na nemocniční oddělení moskevské věznice Butyrka, kde se jeho zdravotní stav nadále zhoršoval. Náčelník zdravotní služby, plukovník Illarion Ivanovič Larin, oznámil 27. února 1947, že se Markův stav velice zhoršil a že je na tom velmi špatně. V dubnu 1947 napsal F. Marek dopis na ředitelství věznice s žádostí o propuštění. Koncem dubna napsal F. Marek prosebný dopis na rakouské velvyslanectví, kde žádal o poskytnutí nějakého obnosu na přilepšenou, tzn. na teplé ponožky, mýdlo atd.

Dne 4. dubna 1947 zemřel F. Marek na srdeční slabost. Následující dny byla na Markově těle vykonána pitva, kde soudní lékař vystavil protokol, ve kterém byla uvedena příčina smrti selhání srdce při chronickém zánětu ledvin.¹⁹⁷ Dne 18. října 1991 byl F. Marek rehabilitován. Toto šlo považovat za fakt, že Markovo zatčení, vyšetřování a věznění bylo nespravedlivé a neoprávněné. Nicméně nelze sovětské orgány vinit, že by při svých krocích nepostupovaly se služební horlivostí a v plném souladu se všemi nařízeními, které jim byly předepsány nadřízenými orgány.¹⁹⁸

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 25.

¹⁹⁶ Dystrofie je multisystémová porucha, která postihuje kosterní i hladké svaly, ale také oči, srdce, endokrinní a centrální nervový systém.

¹⁹⁷ STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947*. Praha: Archiv AV ČR. 1995, s. 26.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 26.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývá osobností rakouského vyslance a diplomata Ferdinanda Marka v Praze. Představila jsem jeho osobnost, již můžeme výstižně označit následujícími slova: Rakušan působící v Praze. Sledovala jsem, jakými pracovními funkcemi si F. Marek prošel kromě zmíněné nejdůležitější, jaké schopnosti a dovednosti ho předurčily na post diplomatického vyslance. Jeho životní partnerkou se stala Hedwiga Brodova, která pocházela z vlivné rodiny, a přesto byla skromná a reprezentovala svého muže na úrovni. F. Marek s ní měl dvě děti. Zmínka patřila i Markovým přátelským vazbám, které si vybudoval v průběhu své politické kariéry. Za nejpevnější přátelství bylo považováno to s československým ministrem zahraničí a předsedou vlády Edvardem Benešem.

Celý život se F. Marek potýkal s vážnými finančními problémy, o kterých je zmínka v části práce s názvem *Markovy finanční těžkosti*. V jeho osobních pozůstatcích, které jsou uloženy ve Státním archivu ve Vídni, jsou dopisy zaměřené na tuto problematiku, kterou řešil v průběhu celé své diplomatické kariéry. Zprávy zaměřené na tento obsah, které F. Marek posílal na Spolkové ministerstvo zahraničí ve Vídni, jsou v této části práce citovány a umožňují tak čtenáři poznat vážnost této situaci.

Profil Markovy osobnosti je zasazen do historického kontextu, který začíná rokem 1919, tedy koncem první světové války, rozpadem Rakousko-Uherska a vznikem Československé a Rakouské republiky. Práce sleduje československo-rakouské vztahy v celém meziválečném období, v zásadě československou snahu o pomoc nově samostatnému a hospodářsky zkrachovalému Rakousku. Zaměřuje se na mezinárodní vztahy politického, hospodářského a ekonomického charakteru nejprve těchto dvou zemí a později celé střední Evropy. Popisuje pokusy, kterými se Československo snažilo vytvořit novou střední Evropu, a směr, kterým chtělo vést středoevropské státy. Klade důraz na rakouskou nerozhodnost a neutralitu, která se projevovala již od 19. století, kdy se Rakousko nacházelo mezi dvěma póly. Politická situace je sledována v celém meziválečném období, tedy do anšlusu Rakouska, v roce 1938. Zmínka je i o klíčových událostech světových dějin, např. versailském poválečném uspořádání Evropy, vzniku organizace Společnosti národů, nástupu Adolfa Hitlera k moci, který vedl k druhé světové válce atd.

Všechna tato historická fakta jsou proložena politickými zprávami a dopisy, kterými F. Marek informoval svoji mateřskou instituci ve Vídni – Spolkové ministerstvo

zahraničí. Obsah politických relací vznikal z rozhovorů s E. Benešem a s československým prezidentem v meziválečném období T. G. Masarykem. Prostřednictvím dopisů je možnost nahlédnout na středoevropskou problematiku meziválečného období z československého pohledu, která byla v mnoha případech nereálná a vytvořila tak budoucnost států tak, jak ji dnes známe.

Poslední část je věnována Markově životu po vypuknutí druhé světové války a popisuje jeho těžký konec, který nezaslouženě strávil v ruském vězení, kde i zemřel. To, jaký byl a co pro vytvoření co nejpříznivějších československo-rakouských vztahů udělal, jej činí významnou osobností, o které by se mělo vědět více, a informace o jeho životě by měly být pro veřejnost dostupnější.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

ANDERSEN, Carl. *Theologie und Kirche im Horizont der Antike*. Hardcover, ©2009. ISBN 978-3110216424. Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=ty4OPm1prykC&printsec=frontcover&dq=theologie+und+kirche+im+horizont+der+antike&hl=cs&sa=X&ei=S-BFVZPyLorhaNH9gJgJ&ved=0CB8Q6AEwAA#v=onepage&q=theologie%20und%20kirche%20im%20horizont%20der%20antike&f=false>.

BENEŠ, E. *Problémy nové Evropy a zahraniční politika Československa*. Praha: Melantrich, 1924.

ĎANOVSKÁ, Zuzana. *Osobnosti druhé světové války*. Praha: Naše vojsko, 2014. ISBN 978-80-206-1480-3.

DEJMEK, Jindřich. *Nenaplněné naděje: politické a diplomatické vztahy Československa a Velké Británie od zrodu První republiky po konferenci v Mnichově (1918-1938)*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0709-3.

DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St.-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7286-188-0.

EICHLER, Jan. *Od Sarajeva po Hirošimu: válka a mír v první polovině 20. století*. Praha: Karolinum, 2013, ISBN 978-80-246-2179-1.

GAJAN Koloman, *Československo-rakouské vztahy a politika ČSR ve světle diplomatických dokumentů Ferdinanda Marka (1918–1922)*, Slezský sborník 101, 2003.

GEBHART, Jan a Jan KUKLÍK. *Druhá republika 1938–1939: svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-626-6.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938). Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-027-6.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938). Díl třetí. O přežití a o život (1936-1938)*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-119-1.

KAZIMOUR, Ivan. *Edvard Beneš bez adorace*. ©2015. Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=HVwbCAAQBAJ&pg=PP1&dq=edvard+bene%C5%A1+bez+adorace&hl=cs&sa=X&ei=o39EVaOmGY7fapzQgJgH&ved=0CCAQ6AEwAA#v=onepage&q=edvard%20bene%C5%A1%20bez%20adorace&f=false>.

KLIMEK, Antonín. *30. 1. 1933: Nástup Hitlera k moci: Začátek konce Československa*. Praha: Havran, 2003. ISBN 80-86515-28-1.

KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny České XIII. 1918-1929*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2000. ISBN 80-7185-328-3.

KLIMEK, Antonín. *Vítejte v první republice*. Praha: Havran, 2003. ISBN 80-86515-33-8.

KOCH, Klaus. *Von Saint-Germain zum Belvedere: Österreich und Europa 1919-1955*. Austria, 2007. ISBN 978-3-486-58378-6.

KONRÁD, Ota. *Nevyvážené vztahy: Československo a Rakousko 1918-1933*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2012, ISBN 978-80-86495-89-7.

KRIECHBAUMER, Robert. *'Dieses Österreich retten'*. Böhlau Wien, ©2006. Dostupné také z: https://books.google.cz/books?id=x2e-5HEpC_MC&pg=PA223&dq=rudolf+ramek&hl=cs&sa=X&ei=-_IFVeCJLILpaqfHgZgE&ved=0CD4Q6AEwBA#v=onepage&q=rudolf%20ramek&f=false.

MASER, Werner. *Adolf Hitler: tak vedl a řídil*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4654-8.

MATIS, Herbert a Alice TEICHOVÁ, *Österreich und die Tschechoslowakei: 1918-1938 : die wirtschaftliche Neuordnung in Zentraleuropa in der Zwischenkriegszeit*. Wien: Böhlau, ©1996. ISBN 3-205-98602-4. Dostupné také z: https://books.google.cz/books?id=6FS_P-EPRgYC&printsec=frontcover&dq=%C3%B6sterreich+und+tschechoslowakei&hl=cs&sa=X&ei=hPE8VaCnBsr0UIr0gbgI&ved=0CCAQ6AEwAA#v=onepage&q=%C3%B6sterreich%20und%20tschechoslowakei&f=false.

MILLER, Daniel Edward. *Forging political compromise: Antonín Švehla and the Czechoslovak Republican Party, 1918-1933*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, ©1999. ISBN 0822940914. Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=XQSLrMbZn5QC&printsec=frontcover&dq=forging+political+compromise&hl=cs&sa=X&ei=eO88VamRCIaqUcOjgaAP&ved=0CCMQ6AEwAA#v=onepage&q=forging%20political%20compromise&f=false>.

MÍKA, Zdeněk. *Karlín: nejstarší předměstí Prahy*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2011. ISBN 978-80-85394-80-1.

MORAVCOVÁ, Dagmar. *Výmarská republika: problémy demokracie v Německu 1918-1932*. Praha: Karolinum, 2006, ISBN 80-246-1176-7.

OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-791-7.

RANDÁK, Jan. *Dějiny českých zemí*. Praha: Knižní klub, 2011. ISBN 978-80-242-3205-8.

SCHULZ, Hans a Otto BASLER. *Da capo: Dynastie: 4*. Walter de Gruyter, ©1999. Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=lKly3s9n0rUC&pg=PA133&dq=dejeuner&hl=cs&sa>

=X&ei=TyBGVdHSFsT1ar3bgLAL&ved=0CEkQ6AEwBQ#v=onepage&q=dejeuner&f=false.

SLÁDEK, Zdeněk. *Malá dohoda 1919-1938: její hospodářské, politické a vojenské komponenty*. Praha: Karolinum, 2000.

STADLER, Friedrich. *Vertriebene Vernunft II*. LIT, ©2004. ISBN 3-8258-7372-2. Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=wZeBUCRRmWcC&pg=PA706&dq=viola+pabst&hl=cs&sa=X&ei=BNVFVeOiOZHkas-cgMgC&ved=0CFgQ6AEwCA#v=onepage&q=viola%20pabst&f=false>.

STEINER, Herbert. *První rakouský vyslanec v Praze Ferdinand Marek: jeho osudy v letech 1938-1947 = Der erste österreichische Gesandte in Prag Ferdinand Marek: sein Schicksal in den Jahren 1938-1947*. Praha: Archiv AV ČR, 1995.

ŠTĚTINA, Jiří. *Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4578-7.

ULLMANN, Paul: *Eine schwierige Nachbarschaft: Die Geschichte der diplomatischen Beziehungen zwischen Österreich und der Tschechoslowakei von 1945-1968*. Wien: LIT Verlag, ©2006. ISBN: 978-3-8258-7756-9. Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=Vs3hqQgLBbYC&printsec=frontcover&dq=eine+schwierige+nachbarschaft&hl=cs&sa=X&ei=SIhEVZnUCoL6aJ2ngZAF&ved=0CCAQ6AEwAA#v=onepage&q=eine%20schwierige%20nachbarschaft&f=false>.

VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy*. Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7106-570-8.

WIRTH, Maria. *Christian Broda: eine politische Biographie*. Wien: Vienna University Press, ©2011. ISBN 3899718291. Dostupné také z: https://books.google.cz/books?id=FvMHBZ_QfUwC&printsec=frontcover&dq=wirth+maria+christian+broda&hl=cs&sa=X&ei=1e88VdGxDsu2UfP_gLgD&ved=0CB8Q6AEwAA#v=onepage&q=wirth%20maria%20christian%20broda&f=false.

ZÁBOJ, Horák. *Círky a české školství*. Praha: Grada, ©2011. ISBN 978-80-247-3623-5. Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=DL8SY3NK9hYC&pg=PA187&dq=karlo-ferdinandova+univerzita&hl=cs&sa=X&ei=wahEVYfVF8StUa-2gNAI&ved=0CCMQ6AEwAQ#v=onepage&q=karlo-ferdinandova%20univerzita&f=false>.

Internetové zdroje

HOUSKA, Ondřej. *Rakušan v Praze. Rakušan v Praze.: Pražská mise Ferdinanda Marka v letech 1918-1938*. [online] ©2005. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/2/rakusan-v-praze/#>.

PRAMORAVIA: *Moravské vyrovnání* [online]. ©2013. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://promoravia.blog.cz/1306/moravske-vyrovnani>.

SOVADINA, Jiří. *Moderní dějiny: Locarnské smlouvy* [online]. ©2013. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/locarnske-smlouvy-16-10-1925/>.

Další zdroje

Österreichisches Staatsarchiv Wien, Archiv der Republik, Gesandtschafts- und Konsultatsarchive 1918-1938, Gesandtschaft Prag, Kartony 48 - 50, 54 - 56, 105.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1. - Ferdinand Marek jako mladý.

Příloha č. 2. - F. Marek v pokročilém věku.

Příloha č. 3. - F. Marek nad dopisem.

Příloha č. 4. - Markův podpis.

Příloha č. 5. - Ukázka dopisu F. Marka.

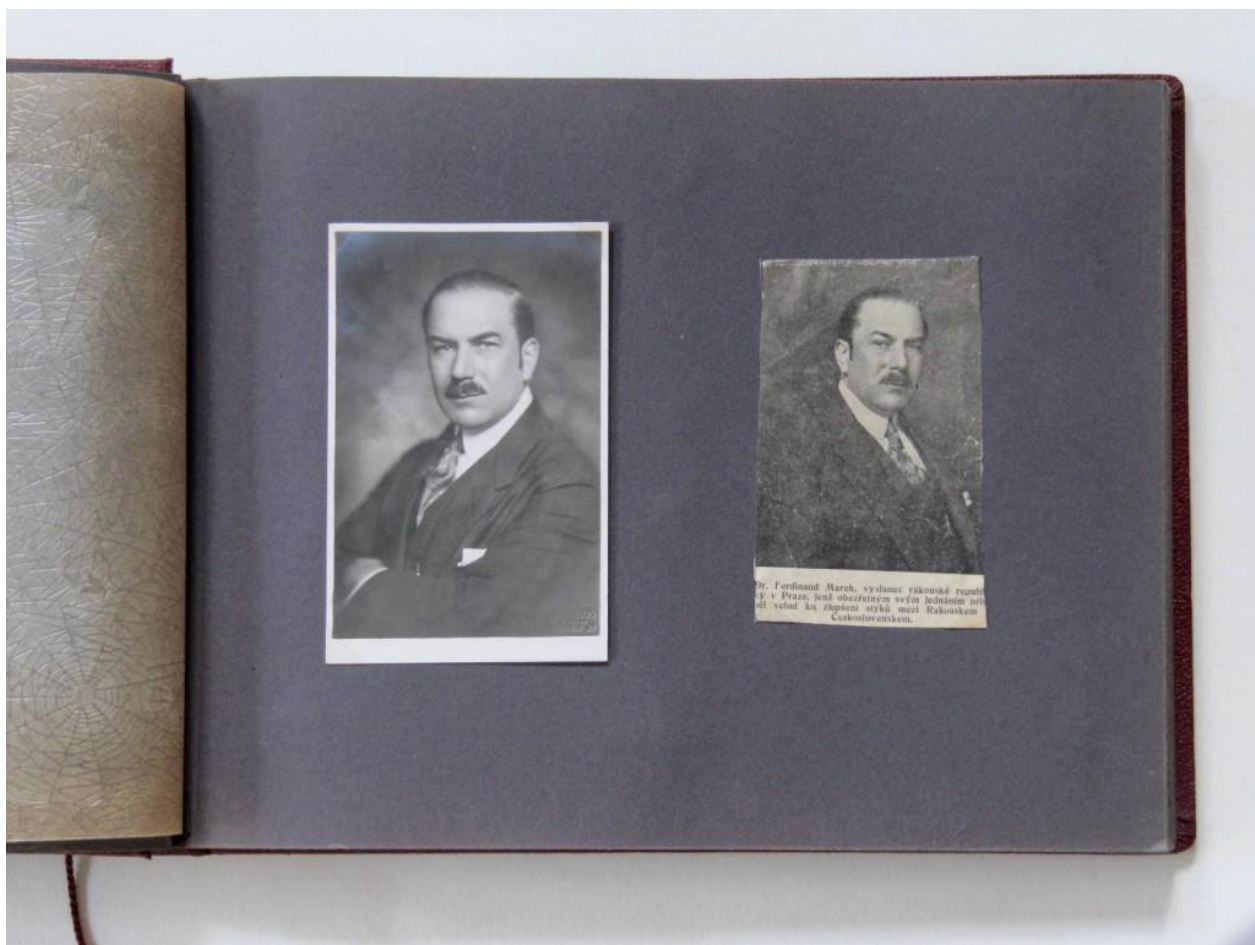
PŘÍLOHY

Příloha č. 1.



Zdroj: http://static.wn.de/var/storage/images/wn/startseite/muensterland/kreissteinfurt/metelen/2009/01/metelen-wer-erinnert-sich-an-ferdinand-marek/12108616-1-ger-DE/Metelen-Wer-erinnert-sich-an-Ferdinand-Marek1_opengraph.jpg.

Příloha č. 2.



Zdroj: http://www.design-store-vienna.com/artikel/897/img_8503-2.

Příloha č. 3.



Zdroj: <http://baila.net/kniha/177102592/soumrak-a-usvit-ceskoslovenske-diplomacie-jan-nemecek>.

Příloha č. 4.

A photograph of a handwritten signature in purple ink on aged, yellowish paper. The signature is written in a cursive style and appears to read 'M. Sedláček'.

Zdroj: Vlastní fotografie (z oskenovaného Markova dopisu)

Original

Zl. 54/Pol.

Prag, am 8. April 1925.

Dr. Benes's Besuch in Rom.

12709 ~~MR-9. IV 1925~~

17
Vertraulich.

Herr Bundeskanzler,

Der Sekretär der Päpstlichen Nuntiatur erzählte mir gestern, dass Herr Dr. Benes am 20. Mai in Rom ein-zutreffen gedenkt. Der Nuntius selbst habe hierüber mit Herrn Dr. Benes gesprochen, ich kann also nicht anders, als diese Nachricht für vollkommen authentisch zu halten, obzwar man hier in Prag sonst nirgends etwas davon weiss. Dr. Benes wird nicht nur Herrn Mussolini besuchen, sondern auch im Vatikan verhandeln. Ich nehme an, dass der Termin der Romreise vielleicht bestimmend sein wird für den Zeitpunkt des von Dr. Benes in Wien geplanten Gegenbesuches.

Herrn Minister Dr. Mataja dürfte es erinnerlich sein, dass Herr Dr. Benes auf der Fahrt nach Gloggnitz erwähnte, er wolle zwar bald nach Italien fahren, werde aber diesen Besuch erst unternehmen, bis sich die politischen Verhältnisse dort von Grund aus geändert haben werden. Der Minister scheint inzwischen anderer Meinung geworden zu sein.

Genehmigen Sie, Herr Bundeskanzler, den Ausdruck meiner vollkommenen Ergebenheit.

Herrn

Bundeskanzler Dr. Rudolf R a m e k ,
Bundeskanzleramt - auswärtige
Angelegenheiten,

W i e n .

110

Zdroj: Vlastní fotografie (oskenovaný Markův dopis)